

Istina će vas osloboditi

Okvirni pravilnik za katoličku Crkvu u Austriji

Mjere, regulative i smjernice

protiv zlostavljanja i nasilja

Drugo, prerađeno i dopunjeno izdanje (2016)

Skraćena verzija teksta

Dio A – Prethodne napomene



Dio B – Okvirni pravilnik



Dio C – Pravilnik o postupanju



Dio D – Nadopune



Impressum

Austrijska biskupska konferencija
1010 Beč, Wollzeile 2
2. dorađeno i nadopunjeno izdanje
Beč 2016

S obzirom na bolju čitljivost teksta gramatički oblici za oba roda nisu primijenjeni. Oznake koje se odnose na osobe vrijede neovisno o izabranom obliku za pripadnike oba spola.

Uvod

Postupanje sa zlostavljanjem i nasiljem u Crkvi

U proteklih nekoliko godina je u svim austrijskim biskupijama bilo nekoliko nastojanja i inicijativa s obzirom na postupanje sa zlostavljanjem i nasiljem u Crkvi. U svim biskupijama su tako osnovani centri za pravobraniteljstvo građana. Ti centri su nezavisna mjesta za pomoć svim žrtvama zlostavljanja i nasilja u Crkvi.

Intenzivan rad s djecom i mladima u crkvenim institucijama, osobito u župama, pokazuje da je djelatnicima u pastoralu djece i mladih iskazano opravdano povjerenje. Da bi se to povjerenje zadržalo i u budućnosti crkva u Austriji se i dalje intenzivno zalaže za prevenciju i u slučaju zlostavljanja pruža brzu i efikasnu pomoć žrtvama te poduzima odgovarajuće korake što se tiče počinitelja.

U proljeće 2010 Crkva je izazvana iznova se postaviti prema ovoj problematici. Tada su naime na vidjelo izašli slučajevi zlostavljanja i nasilja u crkvenim institucijama.

Generalna konferencija vikara Austrije je zajedno sa suradnicima iz centara za pravobraniteljstvo građana i biskupija izradila predložak¹ kojem su austrijski biskupi na proljetnoj skupštini 2010² dali potpuno odobrenje. Biskupi su ovlastili projektnu grupu³ za izradu regulativa za postupanje sa zlostavljanjem i nasiljem u Crkvi koje bi vrijedile u cijeloj Austriji. Važeće odredbe bečke nadbiskupije su pri tome poslužile kao temelj.⁴

Prilikom nekih radnih sastanaka od ožujka do svibnja 2010 se projektna grupa opsežno bavila cjelokupnom tematikom. U malim grupama i uz konzultacije s ekspertima je izrađeno više tekstova. Biskupi, vikari i voditelji crkvenih redova kao i djelatnici centara za pomoć i brojni stručnjaci su u povratnom javljanju bili za to zamoljeni. Krajem svibnja 2010 je redakcija zadužena za posljednje uređivanje provela dotični okvirni pravilnik. U lipnju 2010 su austrijski biskupi odobrili ovaj pravilnik i proglasili ga važećim za katoličku Crkvu u Austriji. Pozvali su također Superiornu konferenciju muških crkve-

nih redova i Društvo ženskih crkvenih redova Austrije da propise prihvate i za svoje područje.⁵

S ovim okvirnim pravilnikom je jasno dano do znanja da Crkva osuđuje i odlučno se bori protiv svakog oblika zlostavljanja i nasilja. S konkretnim propisima i načini postupanja je između ostalog jasno istaknuto da zlostavljanje nikako nije sitan prekršaj. U slučajevima koje je teško dokazati, to jest štoviše razlog za kraj Crkvene službe.

Uredbe koje su tek objavljene predstavljaju važan doprinos sprječavanju zlostavljanja i nasilja te profesionalnom i dosljednom djelovanju prilikom takvih slučajeva. Na taj način vjerodostojnost Crkve može postati jača.⁶

Ključna je zamjena upravo izrađenog i zaključenog pravilnika konkretnim koracima u svim institucijama katoličke Crkve u Austriji. Na to nas ohrabruje i Papa Benedikt XVI.: „Želimo učiniti sve da se takva zlodjela više nikada ne dogode ... Ovo što se dogodilo vidimo kao razlog za pročišćenje, koji nas prati u budućnosti ..”⁷

Duh Sveti će svojom svjetlošću i svojom jasnoćom voditi cjelokupno provođenje ovog pravilnika.

Mariazell, 21. lipanj 2010.

Spomen-dan Sv. Alojzija Gonzage

+ *Christoph Kard. Schönborn*

Kardinal Dr. Christoph Schönborn

Predsjednik austrijske biskupske konferencije

1 25. veljače 2010, Salzburg

2 Proljetna skupština od 1. do 4. ožujka 2010 u St. Pölten

3 Vidi. Dio C Poglavlje 7

4 Pomoć: Sprječavanje seksualnog zlostavljanja, Beč 2006

5 Ljetna skupština od 21.-24. lipnja 2010 u Mariazellu, usp. dužnost cann 447 i 455 CIC.

6 Među navedenim treba razumjeti: završetak djelatnosti obavljane volonterski ili na puno rano vrijeme u Crkvi do otpuštanja iz klerikalnog položaja, iz crkvenog reda ili iz neke druge crkvene zajednice.

7 Iz propovijedi na zaključenju svećeničke godine, 11. lipnja 2010.

Predgovor

drugog, prerađenog i dopunjenog izdanja

Od aprobacije i objavljivanja okvirnoga pravilnika „Istina će vas osloboditi“ za katoličku Crkvu u Austriji u lipnju 2010 protekle su godine ispunjene radom.

Nezavisno odvjetništvo za zaštitu žrtava pod vodstvom gospođe Waltraud Klasnić do 15. veljače 2013 obradilo je sve prijave nasilja i seksualnog zlostavljanja počinjenih od strane pripadnika katoličke crkve nad djecom i maloljetnicima koje su pristigle biskupskim centrima za pravobraniteljstvo građana.

Okvirni pravilnik izdan 21. lipnja 2010. je sastavljen zbog velike potrebe. Nakon godina intenzivnog rada, nužnost prerade postajala je sve jasnija.

Jedna radna skupina imenovana od austrijske biskupske konferencije je na brojnim zasjedanjima obavila ovaj posao i u obzir je uzela ideje koje je priopćila vjerska kongregacija. Rad nezavisnog odvjetništva za zaštitu žrtava je u međuvremenu napredovao te je najveći dio dojava koje su im pristigle upravo bio obrađen. Trenutak za prelazak na nov način rada je bio povoljan. Za to su biskupske komisije u svim biskupijama morale biti upotpunjene i poneki načini postupanja su morali biti objašnjeni. To je ponovno značilo puno rada, pogotovo za poslovanje zaklade za zaštitu žrtava ali i za sve biskupije.

15. veljače 2013. se na razini cijele zemlje održao sastanak s predstavništvima svih biskupskih centara za pravobraniteljstvo građana i komisija nezavisnih odvjetništva za zaštitu žrtava te zaklada za zaštitu žrtava. Od toga dana su biskupski centri za pravobraniteljstvo građana primali sve dojave koje se tiču nasilja i seksualnog zlostavljanja počinjenih od strane katoličke Crkve. Te dojave su biskupske komisije opsežno provjeravale. I okrivljenika se pitalo za mišljenje. Nezavisna komisija za zaštitu žrtava pod vodstvom gospođe Waltrud Klasnić i dalje određuje visinu iznosa dobrovoljnih uplata za terapijsku i financijsku podršku. Pritom se oslanja na dokumente koji su priloženi u centrima za pravobraniteljstvo građana i biskupskim komisijama.

Tako je postalo moguće priložiti završeni pravilnik koji je odobren i od strane austrijske biskupske konferencije i od strane Superiorne konferencije i Društva austrijskih ženskih crkvenih redova koji imaju samoobvezujući karakter za sve biskupije i crkvene redove.

Sve ove godine bile su bolno iskustvo, naporno za sve one koji su u tom sudjelovali. Istovremeno se radilo o nužnom, iscjeliteljskom procesu. To je postalo moguće samo angažiranim sudjelovanjem mnogih djelatnika koji su u najvećem broju stajali na raspolaganju kao volonteri. Često su ti ljudi uz volontiranje dodatno obavljali i posao za koji su plaćeni.

Jasno nam je da se napori oko zaštite od nasilja i zlostavljanja nikada ne mogu smatrati završenima.

Najveća zadaća je bila i još je uvijek prevencija. Kao posljedica šoka zbog brojnih optužbi, pogotovo 2010. godine su u svim biskupijama i crkvenim redovima Austrije uloženi značajni napori u smislu prevencije. U tome ne smijemo popustiti, posve suprotno, u svim svojim područjima ona obavezno mora postati sastavan dio dušebrižništva. U međuvremenu je u gotovo svim biskupijama ona kao trajni nacrt poprimila konkretne obrise.

Istodobno je potrebno ostati na oprezu i odmah pristupiti svim dojavama koje pristižu a upućuju na moguće postojanje problema te djelovati u skladu s propisima postojećeg okvirnog pravilnika.


Handwritten signature of Klaus Küng in blue ink.

Biskup Dr. Klaus Küng

Handwritten signature of Christoph Schönborn in blue ink.

Kardinal Dr. Christoph Schönborn

Sadržaj

Impressum	2	Dio A – Prethodne napomene 
Uvod	3	1 Pojedine teme iz trenutne diskusije 16
Predgovor	4	1.1 Načelno o seksualnosti 16
Molitva	8	1.2 Homoseksualnost i zlostavljanje 16
Misao vodilja Pape Franje	10	1.3 Celibat i zlostavljanje 16
Misao vodilja Pape Benedikta XVI.	12	2 Blizina i daljina 18
		3 Seksualno zlostavljanje i nasilje 19
		3.1 Najvažnije, kratko 19
		3.2 Objašnjenja pojmova 19
		3.2.1 Fizičko nasilje i zanemarivanje 19
		3.2.2 Psihičko nasilje 19
		3.2.3 Seksualno zlostavljanje 19
		3.2.4 Ograničavanje od tjelesnog nasilja 20
		3.3 Modeli predočavanja zlostavljanja 20
		3.3.1 Ciklus zlostavljanja 20
		3.3.2 Četiri čimbenika kod seksualnih napada ... 22
		3.4 Kako prepoznati žrtve? 22
		3.5 Kako izgledaju profili počinitelja? 23
		3.6 Strukturalni uvjeti seksualnog nasilja 24

Dio B – Okvirni pravilnik

Istina će vas osloboditi	28
1 Zaštita	30
1.1 Izbor i primanje zaposlenih	30
1.2 Školovanje i usavršavanje	30
1.3 Izjava o obvezivanju	31
1.4 Postupanje u slučaju sumnje	31
1.5 Stožer za zaštitu od zlostavljanja i nasilja ..	31
1.6 Rad sa pritužbama djece i mladih	32
1.7 Dopune pravilnika	32
2 Smjernice ponašanja	33
2.1 Podupiranje prava djece i mladih	33
2.2 Očuvanje prava djece i mladih	33
2.3 Za kontakt s djecom i mladima obavezno je:	33
2.4 U kontaktu sa djecom i mladima zabranjeno je:	34
3 Važne smjernice za postupanje s pretpostavkama i zapažanjima	35
3.1 Načelno	35
3.2 Treba obratiti pozornost na	35
3.3 Podrška uključenim osobama	35
4 Pravila za nositelje odgovornosti	36
4.3 Za župu	36
4.4 Za pastoral djece i mladih	36
4.5 Za vjeronauk i katoličko školstvo	36
4.6 Za crkvenu zajednicu ili ustanovu	36

Dio C – Pravilnik o postupanju

Područje ovlasti	40
Definicije	40
Položaj okrivljenika	40
Posljedice i mjere	41
Pomoć za moguće žrtve	41
Hitne mjere u pogledu mogućih počinitelja	41
Moguće posljedice za počinitelja	42
Rehabilitacija	42

Dio D – Nadopune

1 Shematski prikaz načina postupanja	46
2 Očitovanje o obavezi okvirnoga pravilnika „Istina će vas osloboditi“	48
3 Adrese	49

Molitva

Trojedni Bože, ti si naše majke i očeve izveo iz sužanjstva u slobodu i poučio si ih 10 zapovjedi dobrog života. Ti si u Isusu Kristu postao čovjek i pokazao nam da je ljubav u svemu temeljno pravilo. Nama si došao kao Sveti Duh da nas vodiš.

Ipak smo krivi, pred tobom i jedni pred drugima. Golema krivnja je u ovim tjednima postala očita. Krivnja je na pojedincu; krivnja je zgusnuta u strukturama te obrascima ponašanja i razmišljanja; krivnja je to iz pomoći koja je izostala i iz ne odvagnute suprotnosti.

Odgovornost za to pogađa jako različito sve nas kao članove Crkve. Unatoč tome, svi smo mi zajedno Tvoj narod i stojimo u zajedničkoj odgovornosti. Stoga Tebi i drugima priznajemo našu krivnju:

Priznajemo da nismo slijedili samo Boga, nego idole naših potreba za vladanjem i nadmoći.

Neki od nas su pritom zlostavljali druge, pa čak i djecu.

Priznajemo da je ime Božje, koje je ljubav, bilo ocrnjeno i izdano.

Neki od nas su govorili o dragom Bogu, a unatoč tome su štíćenicima činili zlo.

Priznajemo da sakramente i druga vremena i mjesta posebnog božanskog susreta nismo održali svetima i nismo ih dovoljno dobro zaštitili.

Neki od nas su ih iskoristili kao priliku za napad.

Priznajemo da vezu između odraslih i djece iz bezuvjetnog poštovanja nismo oblikovali pred drugima.

Neki od nas su iskoristili i uništili povjerenje djece.

Priznajemo da uništavanje života i životne sreće nismo zamijetili, nismo ga shvatili i podcijenili smo ga.

Neki od nas su postali krivi za unutarnju smrt drugih ljudi.

Priznajemo da nismo cijenili tjelesnost i da nismo uspjeli u zadatku dobrog življenja seksualnosti.

Neki od nas su primijenili seksualno nasilje.

Priznajemo da smo mladost, ljepotu i živost drugih ljudi htjeli prisvojiti za sebe.

Neki od nas su zbog toga dječacima i djevojčicama ukrali djetinjstvo, ukrali im sposobnost da žive u uspješnim vezama.

Priznajemo da nismo htjeli spoznati istinu i da smo lažno svjedočili.

Neki od nas su tako nastavili lagati sebi i drugima, nastavljajući zločine.

Priznajemo da smo raspolagali nad drugima i da smo ih željeli posjedovati.

Neki od nas su zato obuzeli tijela najslabijih.

Priznajemo da smo čeznuli za sigurnošću, mirom, moći i ugledom.

Nekima od nas je privid neoskrvnjenosti Crkve bio važniji od bilo čega drugoga.

Mi, Božji narod, Njegova Crkva sudjelujemo u tom grijehu.

Priznajemo grijeh mnogih, u kojem smo mi kao Crkva a neki od nas i konkretno sudjelovali.

Priznajemo ovaj grijeh jedni drugima, jer je Crkva postala kriva zbog svojih članova.

Spremni smo prihvatiti našu odgovornost za povijest i sadašnjost, pojedinačno i kolektivno; spremni smo, naše obrasce mišljenja i ponašanja obnoviti u duhu Isusovom i surađivati na zacjeljenju rana. Kao Crkva predajemo se sudu Krista.

Ti, Kriste, kažeš da si naš grijeh preuzeo na sebe. Danas Te ipak molimo: Dopusti nam još malo. Pomozi nam, da mu ne umaknemo brzo, pripravi nas da ga prihvatimo: svatko vlastiti grijeh i svi zajedno zajednički grijeh. I daj nam nadu za sud: nadu nove slobode iz istine i nadu oprosta, na koju nemamo pravo.

Amen.

(ovo priznanje grijeha je izmoljeno za vrijeme pokajničke mise na Veliki tjedan 31. ožujka 2010. u katedrali sv. Stjepana u Beču.)

Misao vodilja

Pape Franje

Iz propovijedi pape Franje u kapelici Domus Sanctae Marthae na sv. misi s žrtvama seksualnog nasilja počinjenog od strane pripadnika klera, održane u ponedjeljak, 7. lipnja 2014.¹

Slika sv. Petra koji promatra Isusa koji se pojavljuje na ovom sastanku na stravičnom saslušanju susreće njegov pogled i plače – ova slika se danas smjestila u moje srce. Osjećam pogled Isusa i molim za milost njegove molitve. Za milost, da Crkva može plakati i zadobiti povjerenje za svoje sinove i kćeri koji su iznevjerili svoju zadaću i zlostavljali nedužne ljude. Danas sam Vam zahvalan na tome što ste došli iz daleka.

Već dugo u svome srcu nosim duboku bol, tugu koja je skrivena tako dugo, tako dugo vremena je obavijena sa sudioništvom, za koje nema objašnjenja. Dok god je netko uočio da gleda Isus, još netko, pa još netko,... a oni su se odlučili izdržati taj pogled.

Oni malobrojni, koji su počinjali plakati našu su savjest teško opteretili s tim teškim zločinima i grijesima. To je moje zaprepaštenje i bol zbog toga što su neki svećenici i biskupi okaljali nevinost maloljetnih i njihov vlastiti poziv tako što su ih seksualno zlostavljali. Radi se o djelima koja su više nego zlobna. Kao blasfemičan kult, jer ti dječaci i djevojčice su bili povjereni svećeničkoj karizmi, da budu odvedeni Bogu. Njih su žrtvovali kultu svoje požude. Oni su ukaljali sliku Božju, na čiju smo sliku mi svi stvoreni.

Pred Bogom i njegovim narodom izražavam svoju bol zbog grijeha i teških zločina seksualnog nasilja kojeg su počinili pripadnici klera i skrušeno molim za oprost.

Isto tako Vas molim za oprost grijeha ignoriranja onih odgovornih u Crkvi. Oni nisu reagirali primjereno na znakove zlostavljanja na koje su ukazali pripadnici obi-

telji, pa i same žrtve nasilja. To je dovelo do dodatne patnje onih koji su bili zlostavljani, ali i dovelo druge maloljetnike koji su se nalazili u rizičnim situacijama u opasnost.

Molba za oprez

Svi biskupi moraju svoju pastirsku dužnost obavljati s najvećom pažnjom zato da mogu jamčiti zaštitu maloljetnika i za tu odgovornost će ih se privesti pravdi.

Molim za ovu pomoć, molim da mi stojite sa strane da osiguramo da u univerzalnoj Crkvi možemo raspolagati s najboljim strategijama i postupcima za zaštitu maloljetnika i za osposobljavanje crkvenog osoblja za primjenu ovih strategija i postupaka. Moramo učiniti sve što je moguće da se ovi zločini u Crkvi nikada više ne ponove.

Papa Franjo je dovršio svoj govor riječima:

Isus se vratio s nepravdnog suđenja, sa stravičnog saslušanja i gleda Petra u oči – a Petar plače. Molimo se da nas pogleda, da se mi možemo pogledati i da možemo plakati i da nam pokloni milost da prihvatimo sram te da mu kao Petar za četrdeset dana možemo odgovoriti: „Znaš da te volim“, i začuti njegov glas: „Iznova započni svoj put i vodi moje ovce“ – a ja pridodajem: „Ne dopusti da vuk prodre u stado!“

¹ http://w2.vatican.va/content/francesco/de/cotidie/2014/documents/papa-francesco-cotidie_20140707_vittime-abusi.html
07. srpnja 2014.

Misao vodilja

Pape Benedikta XVI.

Iznošenje istine na vidjelo

Nužno je iznijeti istinu o događajima iz prošlosti na vidjelo. Nužno je poduzeti sve potrebne mjere da se nešto tako više nikada ne ponovi. Nužno je jamčiti da principi pravde budu potpuno uzeti u obzir. Nužno je prije svega pružiti ozdravljenje žrtvama i svima onima koji su pogođeni tim strašnim zločinima.²

Izazovi za Crkvu

Samo pažljivom provjerom mnogih čimbenika koji su doveli do nastajanja trenutne krize može biti postavljena točna dijagnoza njezinih razloga i mogu biti utvrđene djelotvorne protumjere. U čimbenike koji su tome doprinijeli zasigurno spadaju:

- ▮ neprimjereni postupci za utvrđivanje prikladnosti kandidata za svećeničku službu i život u svećeničkom redu;
- ▮ nedovoljna ljudska, moralna, intelektualna i duhovna naobrazba na seminarima i tijekom novicijata;
- ▮ društvena tendencija privilegiranja klera i drugih autoriteta;
- ▮ neumjesna briga za ugled Crkve i izbjegavanje skandala koji su doveli do toga da je primjenjivanje postojećih kanonskih kazni u zaštiti dostojanstva svake osobe zakazalo.

Za razrješenje ovih čimbenika potrebno je djelovati hitno. Ti čimbenici su doveli do tragičnih posljedica u životu žrtava i njihovih obitelji. Čak ni u doba progona se svjetlo Evanđelja nije tako zamračilo.³

Žrtvama zlostavljanja i njihovim obiteljima

Patili ste tako strašno i zbog toga mi je iskreno žao. Znam da ništa ne može izbrisati te radnje. Vaše povjerenje je bilo zlorabljeno i Vaše dostojanstvo je povrijeđeno. Mnogi od vas su morali saznati da vas nitko nije slušao kada ste smogli hrabrosti govoriti o onom što

vas je zadesilo. Oni među vama koji su zlostavljani u domovima i internatima su zasigurno osjećali da ne mogu pobjeći svojoj patnji. Razumljivo je da je teško oprostiti i pomiriti se s Crkvom. U ime Crkve izražavam sram i kajanje koje svi osjećamo. U isto vrijeme vas molim da ne gubite nadu.⁴

Svećenicima i pripadnicima reda koji su zlostavljali djecu

Zlorabili ste povjerenje koje su vam podarili nedužni mladi ljudi i njihove obitelji. Za to morate odgovarati pred svemogućim Bogom i pred nadležnim sudovima.⁵

Roditeljima

Oni (djeca) zaslužuju odrasti u sigurnosti. Zaslužuju postati voljeni i cijenjeni tako da se njihova osebnost i njihov značaj uvaži. Imaju pravo biti odgajani u duhu autentičnih moralnih vrijednosti koje počivaju duboko u dostojanstvu svih ljudskih bića. Imaju pravo biti nadahnuti u istini naše katoličke vjere i naučiti načine ponašanja i djelovanja koja vode do zdrave spoznaje o samovrijednosti i do trajne sreće.⁶

Djeci i mladima

Svi smo potreseni grijesima i podbacivanjem pojedinih članova Crkve, pogotovo onih koji su jednom bili izabrani da upućuju mlade ljude i o njima brinu. [...] Potražite osobnu vezu s Njim (Kristom) u crkvenoj zajednici jer On neće nikada zlorabiti Vaše povjerenje.⁷

Biskupima

Pozivam Vas na daljnju suradnju s državnim službama u njihovim nadležnim područjima uz potpuno provođenje normi crkvenog prava u postupanju sa slučajevima dječjeg zlostavljanja. Poglavari crkvenih redova trebaju također djelovati. Sudjelovali ste ovdje u Rimu na posljednjem savjetovanju kojem je cilj bio jasno i dosljedno pristupanje ovom slučaju. Nužno je potrebno da se crkvene norme [...] za zaštitu djece konstantno provjeravaju i ažuriraju te da su neprestano i nepristrano primjenjivane u skladu s crkvenim pravom.⁸

2 Iz pozdravnoga govora irskim biskupima prilikom „Ad-Mmina“-Posjet 28. listopada 2006, iz O.R. DT., Br. 45 10.11.2006., S. 10.

3 Iz Pastirskoga pisma upućenog katolicima u Irskoj, B. 4 od 20. ožujka 2010.

4 Nav.dj. Br. 6.

5 Nav.dj. Br. 7.

6 Nav.dj. Br. 8.

7 Nav.dj. Br. 9.

8 Nav. dj. Br. 11.

Svim vjernicima

Trebamo novu viziju da ohrabrimo buduće generacije te da kao blago očuvamo dar naše zajedničke vjere. Ako polazite putem Evanđelja, slijedite zapovijedi i svoj život oblikujete blisko primjeru Isusa Krista, zasigurno ćete doživjeti najdublju obnovu koju u ovim vremena tako hitno trebamo.⁹

Iz molitve Svetog oca

Bože naših otaca, obnovi nas u vjeri
koja je naš život i naš spas.
Obnovi nas u nadi koja nam
obećava oprost i unutarnju obnovu.
Obnovi nas u ljubavi koja nas pročišćava i otvara naša
srca da Te možemo voljeti
i u Tebi voljeti svu našu braću i sestre.

[...] Neka naša patnja i naše suze te naš prvi pokušaj isprave prijašnja nedjela, a neka naša čvrsta namjera – u milosti se popraviti – donese zrele plodove za produbljenje vjere u našu obitelj, vjersku zajednicu, škole i društva, za duševni napredak društva i rast u ljubavi, pravednosti, radosti, miru u cjelokupnoj obitelji svih ljudi.¹⁰

[...] Amen

Za kraj svećeničke godine¹¹

Upravo u ovoj godini radosti zbog sakramenta svećeničkog reda su na vidjelo izašli grijesi svećenika – prije svega zlostavljanje malenih. Pri tome se svećenstvo kao zadaća Božje brige nad ljudima okrenulo prema svojoj suprotnosti. Usrdno molimo Boga i ljude koji su u to uključeni za oprost i istodobno obećajemo učiniti sve da se takva zlostavljanja više nikada ne dogode. Obećajemo da ćemo na putu primanja u svećeničku službu i prilikom stvaranja činiti sve da ispitamo ispravnost poziva. Ovo što se dogodilo promatramo kao nalog za pročišćenje koje nas prati u budućnosti.

9 Nav. dj. Br. 12

10 Nav. dj. Br. 13

11 Propovijed 11. lipnja 2010.

Prethodne napomene

O razumijevanju zlostavljanja i nasilja

1 Pojedine teme iz trenutne diskusije

1.1 Načelno o seksualnosti

**„Voljeti znači željeti nekome dobro“
(Toma Akvinski)**

Razvoj vlastite osobnosti je za svakog čovjeka proces koji traje cijeli život. Tome nužno pripada i otkrivanje i razvijanje vlastitog seksualnog identiteta. Spolnost čovjeka kojeg je Stvoritelj stvorio „na svoju (Božju) sliku [...] kao muškarca i ženu“¹ neodvojivo pripada čovjeku. Kao i druge sposobnosti, tako se razvija i raste i tjelesnost osobe kroz različite stadije i dolazi do zrelosti. Razvija se naime sposobnost razvijanja međuljudskih intimnih veza. Svaki čovjek spoznaje svoje spolno stanje u obliku svojeg seksualnog identiteta koji je važan dio njegove osobnosti. Seksualnost kao predano i požudno iskustvo vlastite tjelesnosti i one od partnera nije samim tim poriv koji ljudima stiže iz okoline. Ona pripada unutrašnjosti ljudske osobe koja je prema kršćanskom shvaćanju jedinstvo tijela i duše te jedinstvo tijela i duha.

Svako smanjivanje na jedan aspekt osobe u nijekanju i odbijanju tjelesnog ili pak u njegovom precjenjivanju zaklanja pogled na cjelovitost čovjeka i krije opasnost zlostavljanja njega, sebe ili drugih zbog čistog zadovoljavanja njegovih potreba. To bi bio čisti egoizam koji nema nikakve veze sa ljubavi. Seksualno zlostavljanje se često temelji na neuspješnoj integraciji seksualnosti u ukupnu osobnost čovjeka ili na poremećenom psiho-seksualnom razvoju.

Proces razvoja do samostalne, odgovorne osobnosti pogotovo za vrijeme dječje i mladenačke dobi treba pažljivu i cijenjenu pratnju i odgoj onih odgovornih: roditelja, obitelji, učitelja, odgajatelja, odgovornih u Crkvi – te rad mladih i dušebrižnika. Ovaj proces pored socijalnih kompetencija u ophođenju s mladim ljudima zahti-

jeva i znanje o temeljnim posebnostima spolnog razvoja i o razvojno-psihološkim spoznajama.

Cilj kršćanske pratnje mladih ljudi je razvoj zrelih samostalnih osobnosti: „Iskustvo mladog čovjeka s Crkvom uvijek treba voditi do povjerljivog i poticajnog susreta s Isusom Kristom unutar brižne zajednice koja puno toga pruža. U ovom okruženju mladi ljudi trebaju biti ohrabreni da rastu do njihove potpune ljudske i duhovne zrelosti.[...]“². Djeci i mladima mora biti omogućeno da razvijaju svoju osobnost tako da i kao odrasli mogu ostvariti iskustvo ljubavi i cjelokupnog prihvaćanja s partnerom, ali i da ta iskustva mogu proslijediti drugima.

1.2 Homoseksualnost i zlostavljanje

Fokus čovjeka na drugi spol je utemeljen u zakonu stvaranja. Ipak ima muškaraca i žena čija je orijentacija homoseksualna. Crkva se osjeća obaveznom pristupati im s poštovanjem i naglašava da su i oni u životu pozvani ispunjavati Božju volju.³

Homoseksualnost ili heteroseksualnost nisu presudne u tome hoće li netko postati zlostavljač. Naprotiv, često su razlozi za to poremećeni psiho-seksualni razvoj ili činjenica da je netko kao dijete i sam bio tjelesno ili seksualno zlostavljan. Ova objašnjenja naravno ne umanjuju osobnu odgovornost pojedinca za njegovo ponašanje.

Pogrešno je i nepravедno prebaciti osobama homoseksualne orijentacije veću sklonost seksualnom nasilju. Izjednačavanje osoba koje se osjećaju homoseksualno sa „sramotiteljima dječaka“ se izričito odbija. U crkvenoj praksi za nju ne smije biti mjesta. Takvo izjednačavanje proturječi crkvenom učenju, predstavlja diskriminaciju i prezire dostojanstvo osobe.

1.3 Celibat i zlostavljanje

U javnoj diskusiji o poznatim slučajevima seksualnog nasilja u crkvenom području se uvijek postavlja pitanje hoće li promjena prakse rimske katoličke Crkve u kojoj

1 Usp. Knjiga postanka 1,27.

2 Benedikt XVI., Pismo katolicima u Irskoj od 20. ožujka 2010, Br. 12.

3 usp. KKC 2358

je svećeničko pomazanje povezano s obavezom celibata smanjiti slučajeve zlostavljanja. Često se zastupa mišljenje bi li ukidanje celibatske obaveze uopće moglo riješiti problem seksualnog nasilja u Crkvi.

Suprotno ovom mišljenju eksperti naglašavaju da između celibatskog stila života i seksualnog zlostavljanja ne postoji povezanost. Velik broj slučajeva zlostavljanja je počinjen od strane oženjenih muškaraca. Često je poremećeni seksualni razvoj uzrok seksualnog zlostavljanja, a ne nedostajanje seksualnog partnera. Nužan temeljni sukob vlastite seksualnosti i njene integracije u ukupnu osobnost ne smije i ne može biti zamijenjen pobožnošću i asketskim trudom.

Važno je da oni koji se odluče za celibatski stil života taj stil žive uvjereno. U celibatskom stilu života se radi o predavanju Bogu u tom obliku, služenju ljudima i naviještanju Kraljevstva Božjeg.⁴

4 Usp. KKK 1579

2 Blizina i daljina

Rad sa djecom i mladima⁵ kao i sa svim osobama kojima je potrebna zaštita⁶ je prije svega rad na međuljudskim odnosima. Oblikovanju veze pripada uravnoteženi odnos blizine i daljine. Ovu suradnju odgovorna osoba mora uvijek iznova promatrati i provjeravati.

Temelj svake ozbiljne i povjerljive veze između nadležne osobe⁷ i djeteta ili mlade osobe je međusobno dopuštanje i izgradnja duhovne i emocionalne blizine. Odgovornost nadležne osobe za uspješnu vezu se proteže i na odnos prema tjelesnosti i tjelesnoj blizini. Pogotovo kod djece i mladih treba biti oprezan i njima dati mogućnost da blizinu i daljinu odrede sami ali uvijek tako da se izbjegne sve što može dati povod za pogrešnu interpretaciju ili zlobna ogovaranja.

Seksualno zlostavljanje djece i mladih je grubo, nasilno i snažno iskorištavanje ove blizine, čak i kada nadležne osobe situaciju uopće ne ocjenjuju kao takvu. Svijest o mogućnosti zloupotrebe tjelesne blizine ne smije voditi do toga da zdrav i nužan tjelesni kontakt između ostalog u igri – bude izbjegnut ili nepovjerljivo promatran. Važno i potrebno s jedne strane je senzibilizacija opazanja, a s druge strane konkretna znanja o tome što se u slučaju sumnje na napade takve vrste treba činiti. Odrasli ne smiju odvratiti pogled ako primijete nekorektnu ili u bilo kojem slučaju nepromišljene načine ponašanja kod svećenika, đakona, vjeroučitelja ili vjeroučiteljice itd. Oni su obavezni razgovarati s dotičnim osobama i ako je potrebno obavijestiti nadležne osobe.

5 Prema austrijskom pravnom poretku su osobe do navršavanja 7. godine smatrane „djecom“, do navršavanja 14. godine „mlađim maloljetnicima“, a do navršavanja 18. godine „starijim maloljetnicima“. Tzv. zaštitna dob za određene kriminalne prekršaje završava s navršavanjem 16. godine. usp. uz to i can 97 §1fCIC.

6 Pod „osobama kojima je posebno potreba zaštita“ misli se na ljude koji na temelju njihove dobi, njihove bolesti, njihove potrebe za njegom ili iz drugih razloga trebaju posebnu njegu i brigu pa samim time uživaju i posebnu zaštitu.

7 To su na primjer: svećenici, đakoni, nadležne osobe u grupi, župni asistenti, voditelji mladih, crkveni službenici,...

treba odustati. Radi se o tome da se određeni dijelovi života međusobno podijele. U to spada i da se jedni drugima obratimo i dopustimo blizinu. Pri tome je jako važna izgradnja svijesti i senzibilizacija za temu „Blizine i daljine“. Tek iz toga slijedi brižljivije, poštovanije i odgovornije ophođenje prema potrebama i granicama kod djece i mladih.

Značaj blizine i daljine može biti potpuno različit od čovjeka do čovjeka i od situacije do situacije. Ponekad puno blizine opterećuje dok u drugim situacijama ponovno čeznemo za većom blizinom i zaštićenošću. Blizina je važna, ali odnos treba nastati otvoreno i s poštovanjem. Glavna stvar je da između djeteta i nadležne osobe vlada sklad, kao i to da je pastoralni i pedagoški kontekst uzet u obzir. Ako dijete prilikom tješnja ne želi biti zagrljeno, to je potrebno poštovati. Odrasla osoba odgovara za to da se granice ove vrste shvate ozbiljno i da ih se pridržava.

Za odnos blizine i daljine je potrebno neprestano preispitivanje vlastitog ponašanja, uočavanje problema, razgovor na prikladnim mjestima te ukazivanje drugima na to da u svom radu nemaju primjeren odnos prema djeci i mladima. Senzibilizacija u ovom području treba nastupiti kroz bavljenje vlastitim potrebama, kroz promišljanje i percepciju situacije i potreba djece i mladih ili kroz razmjenu iskustva s drugim voditeljima grupa. Iscrpno bavljenje ovom temom u „osjetljivim“ situacijama pruža sigurnost. Uz to se može zatražiti pomoć izvana. Naime, vlastiti posao se može promatrati nakon čega se dobiva povratna informacija od ostalih (npr. u obliku grupnog ili pojedinačnog nadzora, duhovna potpora...).

Unatoč nekim teškim pitanjima posve je jasno da se od blizine – a u nekim okvirima ni od tjelesne blizine – ne može i ne smije odustati prilikom rada s djecom i mladima. Radi se o tome da se određeni dijelovi života međusobno podijele. U to spada i da se jedni drugima obratimo i dopustimo blizinu. Pri tome je jako važna izgradnja svijesti i senzibilizacija za temu „Blizine i daljine“. Tek iz toga slijedi brižljivije, poštovanije i odgovornije ophođenje prema potrebama i granicama kod djece i mladih.

3 Seksualno zlostavljanje i nasilje

3.1 Najvažnije, kratko

Zlostavljanje i nasilje predstavljaju snažnu povredu granice. Povreda granice je pogotovo ozbiljna kada je počine ljudi koji obnašaju funkciju koja posebno obiluje povjerenjem.

Za sve koji su saznali za (moguće) zlostavljanje odn. oni koji su za to ovlašteni, vrijedi:

- ▮ razumljivo je da se netko u takvoj situaciji isprva osjeća nesigurno, preopterećeno ili bespomoćno.
- ▮ nijedan čovjek ne može sam otkriti ili čak okončati zlostavljanje. Za to je uvijek potreban svestran tim profesionalnih pomagača. U svakom slučaju, potrebno je djelovati.

Stručnjaci savjetuju:

- ▮ sačuvati mir.
- ▮ stupiti u kontakt s biskupskim centrom za pravobraniteljstvo građana ili s nekim drugim centrom za savjetovanje.
- ▮ sve daljnje korake poduzimati zajedno s centrom za savjetovanje. Nikako ne pokušavati poduzeti korake za razotkrivanje ili razgovarati s osumnjičenikom odn. okrivljenikom samostalno i bez podrške centra za savjetovanje. Žrtvama se time može samo dodatno naštetiti.

3.2 Objašnjenja pojmova

3.2.1 Fizičko nasilje i zanemarivanje

Pod fizičko nasilje se ubraja svako tjelesno štetno djelovanje na druge, u ovom kontekstu se misli na djecu, mlade i druge ljude kojima je potrebna zaštita: udarci, pljuske, čupanje za kosu, povlačenje za uši, trešnja, udaranje, nanošenje opekotina, ali i zanemarivanje pružanja pomoći prilikom ozljeda ili oboljenja kao i uzrokovanje bolesti i drugo.

Zanemarivanje⁸ podrazumijeva nedovoljnu ili čak potpuno izostalu brigu i skrb. Ona je zbog svog sporog tijeka obično premalo uzeta u obzir.⁹

3.2.2 Psihičko nasilje

Pod psihičko nasilje se ubraja trajno emocionalno zlostavljanje drugih, u ovom kontekstu se misli na djecu, mlade i osobe kojima je potrebna zaštita. U to se ubrajaju načini ponašanja koji djeci posreduju osjećaj odbijanja, nevoljenosti, kao i psovke, zastrašivanje, ponižavanje, izoliranje, rasistične primjedbe, duševno mučenje, emotivne ucjene, opterećivanje nerealnim očekivanjima, zadovoljavanje vlastitih potreba na račun mladih ljudi i djece (zamjena za partnera), njihovo iskorištavanje ili potkupljivanje, uhođenje, stalne podcjenjivačke izjave o roditeljima i drugim rođacima. U to se također ubrajaju i pretrpljena zlostavljanja na razini napada „između vršnjaka“, kao što su mobing i cybermobing (maltretiranje s elektronskim komunikacijskim sredstvima), tako da se ništa ne poduzima.

3.2.3 Seksualno zlostavljanje

Postoje različite definicije seksualnog zlostavljanja. Uobičajena definicija za seksualno zlostavljanje glasi: Seksualno zlostavljanje je namjerno, svjesno, psihičko i/ili fizičko oštećivanje, koje vodi do ozljeda, smetnji u razvoju ili čak do smrti te ugrožava prava druge osobe, u ovom slučaju djeteta, mlade osobe ili osobe kojoj je potrebna posebna zaštita.¹⁰ Trajanje i težina ozljeđivanja ovise o najrazličitijim faktorima od: Dob djece na početku zlostavljanja, tko je bio počinitelj, u kojoj blizini se nalaze počinitelj i žrtva te u kakvom su odnosu, kako su se postavili roditelji, odnosno – ako se zlostavljanje događalo u obitelji – kako se postavio drugi roditelj djece i mladih prema zlostavljanju, reakcije nakon uspješnog razotkrivanja; itd.

Prilikom seksualnog zlostavljanja odrasla osoba namjerno uzrokuje situacije, planira ih odn. zlorabi svoj autoritet i/ili položaj koji uživa povjerenje da bi se seksualno uzбудila.¹¹ Seksualno zlostavljanje često zapo-

⁸ U stručnoj literaturi na engleskom je riječ o „zanemarivanju“ i „institucionalnom zanemarivanju“.

⁹ O poglavlju 3 usp. objašnjenje pojmova dječjeg sela Vorarlberg (www.kinderdorf.cc) te Christininog članka u „Mlada Crkva“, izd. 1/96

¹⁰ Usp. „Mlada Crkva“, izd. 1/96

¹¹ Drugi nazivi za „seksualno iskorištavanje“ su „seksualno nasilje“ ili „seksualizirano nasilje“. Pojam „seksualno iskorištavanje“ je

činje s draganjem, „nedužnim škakljanjem“, dodirivanjem i dopuštanjem dodirivanja u području spolovila, gledanjem pornografije (časopisi, filmovi, internet) itd. Intenzitet radnje se s vremenom može pojačati i promijeniti ovisno o blizini između počinitelja i žrtve. Pored jasno definiranog seksualnog zlostavljanja, kako je uređeno u kaznenom pravu¹², mogu postojati i suptilniji oblici, kao na primjer verbalno seksualno napastovanje, seksualizirana atmosfera ili jezik, „udaranje po guzi“, promatranje djeteta prilikom svlačenja, kupanja, pranja odn. pripomoć i objašnjenja seksualnosti neprimjerena dobi. Seksualno zlostavljanje je pritisak u svrhu seksualnog ponašanja koji nastaje zbog iskorištavanja autoriteta- odn. odnosa ovisnosti, što je u najgorem slučaju silovanje. U to spada i seksualni odnos bez prijetnje ili primjena sile, ako do njega dolazi zbog iskorištavanja autoriteta odn. odnosa ovisnosti.

U više od 60 % slučajeva zlostavljanje počinje u predškolskoj dobi i za vrijeme osnovne škole. 90 do 95 % počinitelja su muškarci, 5 do 10 % su žene. 85 % počinitelja koji su zlostavljali djevojčice dolaze iz obitelji ili njezina okruženja. Dječake u većoj mjeri zlostavljaju osobe iz njihove socijalne okoline. Do seksualnog nasilja dolazi u svim društvenim slojevima i ono nikada ne predstavlja jednokratnu nesmotrenost, nego u 80 % slučajeva traje dvije godine i duže.

3.2.4 Ograničavanje od tjelesnog nasilja

Za razliku od seksualnog nasilja koje je najčešće planirano, tjelesno zlostavljanje se često događa kao posljedica emocionalno prenapete situacije koja dovodi do gubitka kontrole. To ne znači da su ta djela opravdanija od ostalih. Kod tjelesnog nasilja postoje vidljivi tragovi koji pojačavaju vjerodostojnost žrtve i na sudu olakšavaju dokazni postupak.

uobičajen društveni izraz i zbog toga se ovdje koristi. Pojam doduše u sebi nosi stanovitu jezičnu problematiku, jer nasuprot „seksualnom iskorištavanju“, „seksualno korištenje“ ne postoji.

12 Kazneni zakonik, 10. stavak: Kaznene radnje protiv seksualnog integriteta i samoodređenja, silovanja, spolnog pritiska, seksualnog zlostavljanja bespomoćne osobe ili osobe s psihičkim oštećenjima, teže seksualnog zlostavljanja maloljetnika, seksualnog zlostavljanja maloljetnika; Državne službene novine. Br.60/1974 u važećoj verziji Državnih službenih novina. I Br.15/2004, §201-207.

Tjelesno nasilje nad djecom i mladima danas nije tabuizirano na isti način kao tema seksualnog nasilja. Odrasle osobe govore i djeluju u ime djece i mladih koji su u to uključeni. Sram i osjećaj krivnje se najčešće ne utiskuju na isti način, jer postoji javnost i deklarirana odanost.

3.3 Modeli predočavanja zlostavljanja

3.3.1 Ciklus zlostavljanja

Efektivna zaštita djeci ne može biti pružena bez iskustva koje proizlazi iz rada s počiniteljima. Žrtve doduše znaju što im se dogodilo (sadržajno znanje), ali počinitelji su oni koji znaju kada je zlostavljanje počelo, kako je ono planirano, zavaravanje i provođenje zlostavljanja (znanje o samom procesu).

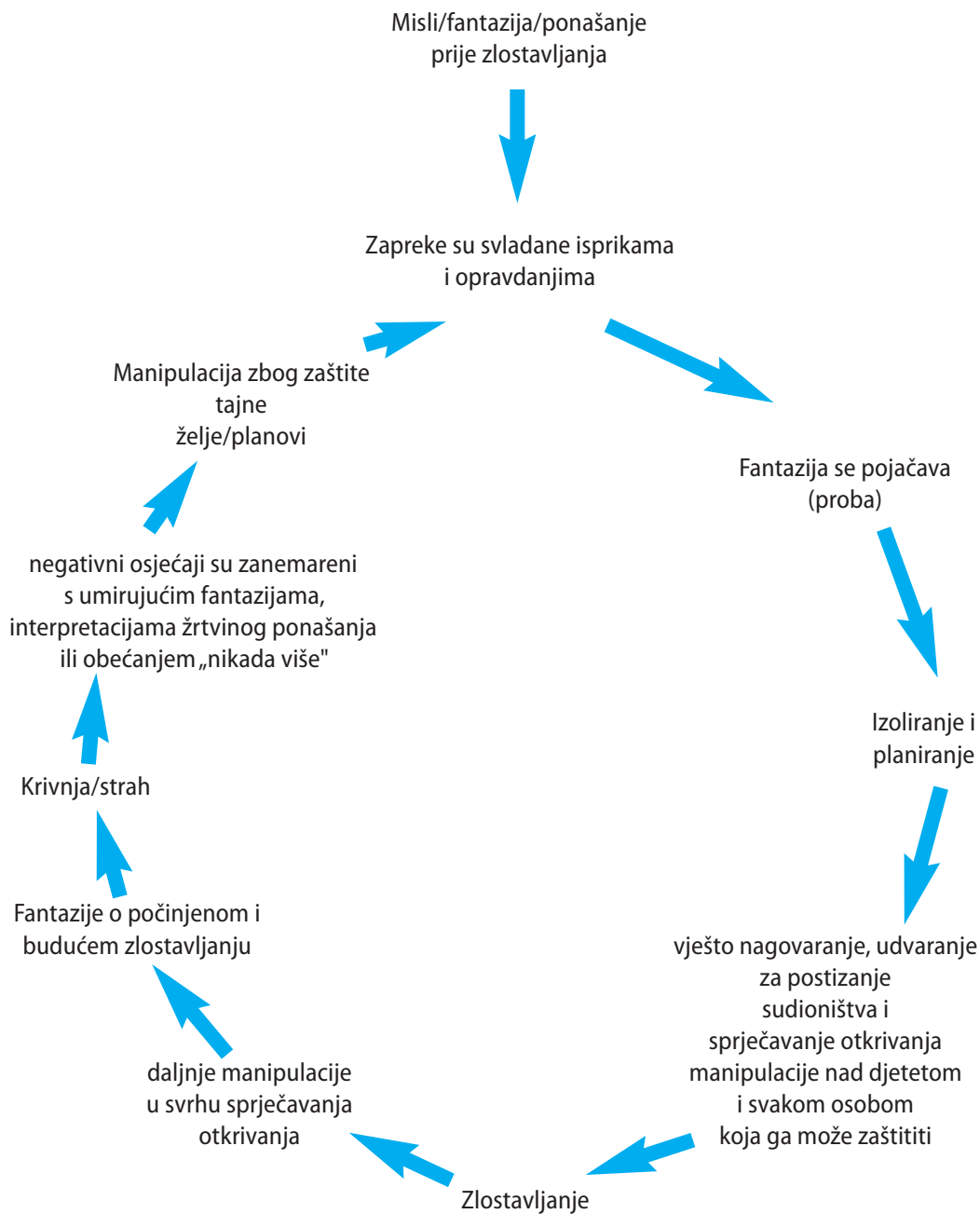
Kroz suradnju s institucijama za zaštitu žrtava i kroz rad s počiniteljima nastao je model ciklusa zlostavljanja koji se primjenjuje u međunarodnom proučavanju počinitelja i u direktnom radu sa počiniteljima¹³. Pri tome se polazi od sljedećih premisa: „Mi smatramo da od fantazije do samog čina postoji uzorak ponašanja.“ Mi vjerujemo da je takvo ponašanje namjerno i da nastaje zbog različitih motiva. Pet čestih razloga su bijes, moć, seks, kontrola i strah.“¹⁴

Prema Hilary Eldridge krug zlostavljanja odgovara sveopćem ciklusu ovisnosti. Svaki čovjek koji želi uvidjeti svoj obrazac ovisnosti (npr. povezan s pićem, pušenjem, kupnjom, jelom, seksualnim ponašanjem) može ga proučavati po ovom kružnom modelu.

Nije lako promijeniti ovisno ponašanje. Zlostavljaču je teško odustati od svog ponašanja ili ga promijeniti. Poriče ga i za njega zlostavljanje predstavlja „nesmotrenost“.

13 Eldridge, Hilary, Faithful Foundation; izvor: Istraživanje literature i analiza teme „Rad sa nasilnicima“ -završno izvješće. Institut za istraživanje konflikata, Beč 1998.

14 Wyre, Ray, predavanje na simpoziju „Seksualno zlostavljanje djevojčica i dječaka“, Beč, 1990, citirano prema: istraživanje literature i analiza teme „Rad sa nasilnicima“ -završno izvješće, Institut za istraživanje konflikata, Beč 1998, Stranica 94.



Sljedeće temeljne pretpostavke prate ciklus zlostavljanja:¹⁵

- ▮ Ako je počinitelj seksualno zlostavljanje započeo s djecom, njemu će biti jako teško ponovno prestati s time.
- ▮ Ima tzv. iskrivljeno mišljenje koje opravdava čin: „Moja djeca pripadaju meni, mogu s njima raditi što želim!“ – „I djeca imaju seksualnost, to što ja radim s njima je zdravo i napredno!“ – „Ja sam tako drag da je njima to što radim dobro!“
- ▮ Promatra žrtvu kao seksualni objekt.
- ▮ Kroz fantazije je zamišljao i uvježbao svoje zlostavljачko ponašanje.
- ▮ Ponašanje žrtve definira: „Ona/on se nije branila/branio!“ – „Ona/on se uvijek vraćala/vraćao meni!“ – i to shvaća kao pristanak.
- ▮ Čin nije jednokratni i nije se jednostavno dogodio.
- ▮ Sebe promatra pasivno a žrtvu kao aktivnog lika.
- ▮ Čak i kada tvrdi da je njegovo ponašanje pogrešno, on u to ne vjeruje zapravo.
- ▮ Njegov motiv da potraži profesionalnu pomoć je nerijetko „sumnjiv“. Želi biti smatran „razboritim“ jer se boji da će uskoro biti otkriven. Prvenstveno se treba osvrnuti na pojašnjenje njegovih motiva.

3.3.2 Četiri čimbenika kod seksualnih napada

David Finkelhor opisuje četiri faktora koji se kod seksualnih napada primjenjuju pojedinačno, u različitim kombinacijama ili svi zajedno:¹⁶

Emocionalna sukladnost: Do nje se dolazi kada potrebe počinitelja imaju iste karakteristike kao potrebe djeteta.

Seksualna nadražljivost: opisuje fiziološku reakciju na prisutnost djece ili fantazija o djeci koje vode do seksualne aktivnosti.

Blokada: odnosi se na nesposobnost pojedinaca da seksualne kontakte mogu zadovoljavajuće ostvariti s odraslim ženama ili muškarcima.

Opuštanje: misli se na postepeno otpadanje svih unutrašnjih i vanjskih zapreka.

Da bi došlo do seksualnog nasilja, uz to moraju biti ispunjena četiri preduvjeta:

- ▮ potencijalni počinitelj mora imati motivaciju. Ona može postojati u emocionalnoj sukladnosti, seksualnoj nadražljivosti, postojanju blokade.
- ▮ potencijalni počinitelj mora svladati unutrašnje zapreke protiv djelovanja. Samo posjedovanje motiva nije dovoljno. Prepreke poput tabua oko incesta ili uvjerenja da se djeci ne smije nauditi potrebno je također savladati.
- ▮ vanjske prepreke te kako one predstavljaju nadgledanje djeteta, stabilne socijalne kontakte djeteta unutar i izvan obitelji, strah od pravnog kaznenog progona ili društveno izopćenje koje predstavlja seksualno nasilje treba prijeći u sljedećem koraku.
- ▮ posljednja zapreka predstavlja mogući otpor djeteta. Njeno savladavanje počinitelju ne predstavlja veliku zapreku.

Do izražaja u ovom modelu dolazi činjenica da se počiniteljevo djelovanje ne ograničava samo na žrtvu nego da postoji okolina koja je u to također uključena. Na to se pogotovo treba osvrnuti prilikom preventivnih razmišljanja – gdje mehanizmi kontrole mogu biti pojačani – kao i u okvirima konkretnih intervencija. Postoji uključena obitelj, zajednica, vjerska zajednica, školski razred, škola, grupa djece, grupa mladih. S obzirom da se ovdje ne događa obrat između počinitelja i žrtve, ne treba se raditi samo s dotičnom žrtvom i dotičnim počiniteljem nego se pomoć treba ponuditi iz društvene sredine iz koje potječu žrtva i počinitelj.

3.4 Kako prepoznati žrtve?

Nema jednoznačnih karakteristika po kojima se može prepoznati seksualno nasilje. Načelno svako upadljivo ponašanje (npr. iznenadno povlačenje u sebe, iznenadna distanciranost), svaka promjena u ponašanju, svako psihosomatsko oboljenje može upućivati na to da je takvo ponašanje povezano sa zlostavljanjem.

Načelno ne postoji sindrom dječjeg zlostavljanja, tj. ne može se jednostavno sažeti više odstupajućih ponaša-

15 Ciklus zlostavljanja je model koji služi boljem razumijevanju. Ne može ga se primijeniti za svaki tip počinitelja.

16 Iscrpnije opisano i sažeto u: Lehner- Hartmann, Andrea: Ponovna štutnja i zaborav. Nasilje u obitelji: Društveno-znanstvene spoznaje i praktično-teološke refleksije, Beč 2002, 171-176.

nja po kojima se može prepoznati da se radi o seksualnom zlostavljanju djeteta. Čak je nužno opravdati zašto se dijete promijenilo. To najčešće uspijeva samo direktnim kontaktom s osobom koja je djetetu najbliža te s kojom dijete najviše komunicira. U većini slučajeva su to roditelji.

Dijete koje je prije bilo stidljivo odjednom može postati agresivno, glasno, vedro dijete može postati plaho i tiho, dobro odgojeno dijete može koristiti nepristojan jezik. Neko drugo dijete će pak to možda izraziti u psihosomatskom obliku. Već je bilo čisto ali počinje mokriti po noći. Reagira s glavoboljom i tako pokazuje da postoji razlog zbog kojeg mu glava puca. Ima bolove u želucu i tako pokazuje da u želucu zbog nečeg ima neugodan osjećaj. Povraća svaki dan u zoru i svijet mu je nepodnošljiv. Sve su ovo primjeri tjelesnih smetnji koje upućuju na seksualno zlostavljanje i mogu biti djetetov poziv u pomoć.

Često je samo neodređena pretpostavka, neodređeni osjećaj jer dijete rijetko izravno reagira na zlostavljanje. Provodi se razgovor o pretpostavci odn. o uočavanju s kolegama, prijateljima ili osobama koje dijete poznaje. Često se javljaju strah i sumnja da se dogodilo nešto „nepojmljivo“. Ne želi se nikoga lažno osumnjičiti, pogotovo ako je potencijalni počinitelj poznat („tako brižan otac koji uvijek dolazi po svoju kćer“). Ljudi se boje da će biti etiketirani kao histerični.

Ako se dijete bez razloga ponaša upadljivo, potencijalno zlostavljanje se nikada ne smije isključiti. Potrebno je obavezno slijediti znakove.

3.5 Kako izgledaju profili počinitelja?

Zlostavljači često imaju psihičke probleme, čak i kada za ostale ne djeluju kao da pate od psihičkih smetnji. Na temelju povrijeđenog osobnog razvoja imaju probleme s osjećajem samovrijednosti i zato se u zadovoljavanju svoje seksualnosti okreću prema slabijima. Trebaju stručnu pomoć u ophođenju s poremećajima u strukturi svoje osobnosti. Prije svega im treba pomoć da spoznaju istinu o svojem ponašanju i svojoj situaciji.

Zlostavljanje je zločin neovisno o psihičkom razvoju čovjeka te je za taj zločin počinitelj sam odgovoran. Postoje zlostavljači kod kojih psihički poremećaj nije raz-

log za neprimjereno ponašanje. Patološki promatrano, postoje i zlostavljači koji su psihički zdravi.

Otkrivanje zlostavljanja prvi je korak do ove istine i šansa za osobnu promjenu života. Počinitelji neupadljivo žive u našem društvu i i zato je pozornost nezaoobilazna.¹⁷

Postoje počinitelji ...

... koji su u svom razvoju ostali u infantilnoj dobi i misle da moraju informirati i prosvjetliti djecu i mlade.

... koji su ostali u životnoj dobi u kojoj djeca otkrivaju razliku između spolova. Ovi počinitelji

se svojim žrtvama približavaju u obliku igara između roditelja i djeteta ili igara s doktorom. Takve igre su među djecom potpuno uobičajene za predškolsku dob.

... koji misle da moraju djetetu ili mladoj osobi prenijeti „čežnju za seksualnošću“ i mamiti je s pornografskim sadržajem.

... koji prepoznaju da se djeca ili mladi osjećaju usamljeno, napušteno i da čežnu za toplinom i nježnosti. Djeca i mladi se tako osjećaju posebno u internatima, logorima u kojima borave tijekom praznika i komunalnim scenama te čežnu za majčinskom ili očinskom toplinom.

... koji su ostali u fazi svog vlastitog puberteta i koji svoje djelovanje ograničavaju na ljubakanje ili diranje. Oni pokušavaju iskoristiti nedužnost djeteta ili osobe da bi je prividno uveli u seksualnost.

... koji misle da znaju sve o velikom, širokom polju seksualnosti, osjećaju se beskrajno važnima te čak pred sudom objašnjavaju da bi djeca i mladi trebali biti sretni što su „učili od njih“.

... koji svoj autoritet iskorištavaju pod zaštitnim ogrtačem, oni su čestite osobe, njih se zbog ničega ne može „kritizirati“.

... koji seksualnost kao djeca ni sami nisu doživjeli dru-

¹⁷ Prema procjenama stručnjaka 90-95 % počinitelja su muškarci a 5-10 % su žene.

gačije. Ne postaju sve žrtve seksualnog zlostavljanja i same počinitelji! Visok postotak počinitelja su i sami bili zlostavljani.

... postoje ljudi koji stare te misle da svoje vlastite potrebe mogu oživjeti i osvježiti kroz djecu i mlade.

Strategije počinitelja prilikom otkrivanja čina često imaju sljedeću strukturu:

- Poricanje stvari same po sebi: „Nije se dogodilo ništa!“
- Poricanje odgovornosti: „Dogodilo se nešto, ali nije bila moja ideja“
- Poricanje seksualnog karaktera: „Dogodilo se nešto i bila je moja ideja, ali nije bilo ništa seksualno“
- Poricanje krivnje: „Dogodilo se nešto, bila je moja ideja, bilo je nešto seksualno i nije u redu, ali se dogodilo usred određenih (olakotnih) okolnosti“ (alkohol, doživljavanje seksualnih ili nekih drugih frustracija, financijski problemi, strah od žena .)

3.6 Strukturalni uvjeti seksualnog nasilja

Seksualno nasilje prvo polazi od samih počinitelja ali ima strukturalne uvjete koji počiniteljima olakšavaju ostvarenje namjera. Zato je nužno da se u obzir uzmu i strukturalni uvjeti seksualnog nasilja. Često strukture olakšavaju počiniteljima da svoj autoritet ili položaj koji uživa povjerenje iskoriste protiv djece i mladih u svrhu zlostavljanja. Ponekad poseban položaj i moralna reputacija vode do toga da su počinitelji jače zaštićeni nego žrtve. Pogled na pomoćne strukture je dakle potreban da bi se prikladni koraci u preventivnom smislu mogli koristiti u intervenciji.

Čimbenici koji pogoduju seksualnim napadima i koji idu u korist počiniteljima su:

Autoritaran ili prikriveni autoritaran odnos prema vlastitom položaju:

učitelji, roditelji, odgajatelji, grupni učitelji, svećenici, i sl. su za djecu i mlade osobe koje imaju autoritet te osobe kojima oni iskazuju povjerenje. Vezu između djece odn. mladih i odraslih obilježavaju razlike u moći i resursima. One se u slučaju seksualnog nasilja besramno iskorištavaju za zadovoljavanje potreba odraslih. Razlike u moći se ne smiju previdjeti zato što se od-

govornost inače premješta. Sa njima mora biti postupano konstruktivno, tj. etički odgovorno.¹⁸ U crkvenom kontekstu postoji osobita opasnost spiritualiziranja moći koja može prikriti odgovornost.¹⁹

Problematične predodžbe o odgoju, vezama između spolova i generacijskim vezama

Određene predodžbe o odgoju i o vezama između spolova i generacija pogotovo pomažu počiniteljima. Autoritarne predodžbe o odgoju u obitelji i školi usmjeravaju se prvenstveno na to da djeca ne smiju odrasle dovoditi u pitanje nego im se bezuvjetno moraju pokoravati. Počiniteljima je tada u njihovom manipulativnom postupanju lako i mogu izvršiti pritisak u svrhu čuvanja tajne.

Represivni seksualni odgoj

Ako djeca ne nauče sve svoje dijelove tijela nazvati odgovarajućim imenom, često sporije mogu prepoznati napad. To ih sprječava i u tome da verbaliziraju što im se dogodilo, da se obrane i da potraže pomoć. Ako su k tome još u religijskom području sve seksualne radnje na pogrešan način zabranjene to se u nepovoljnom slučaju može odraziti na tabuiziranje svakog razgovora o seksualnosti odn. na strogo kažnjavanje seksualnih radnji kod tinejdžera. To što se žrtve doživljavaju kao grješne i dijelom krive olakšava nastavljanje napada i držanje napada u tajnosti. Počinitelji to često svjesno iskorištavaju. I ona uvjerenja kojima se djecu i mlade promatra kao ravnopravne seksualne partnere s odraslima potiču izrabljujući odnos prema seksualnosti djece i mladih.

Zloupotreba religijskih motiva i praksi

Počinitelji iz crkvenog konteksta ponekad koriste religijske metafore pomoću kojih bi ovisnost trebala biti učvršćena. Slike „svemoćnog Oca“, „ponizne Majke Božje“ i „poslušnog Sina Božjeg“ koriste se da stvore ovisnost kod pobožne djece i mladih. Pri tome se često postupa izrazito manipulativno i na taj način se produkuje put do oslobađajućih poruka vjere. Pogotovo je loše kada se zlorabi sakrament pomirenja i kada žrtva pretrpljena djela mora ispovjediti počinitelju kao „griješ“ ili žrtvi drugi ispovjedni svećenik zabrani govoriti o tome.

¹⁸ Haker, Hille / Ammicht Quinn, Regina / Junker-Kenny, Maureen, Postskriptum, u: Concilium 40 (2004), 264-365.

¹⁹ Npr. uvjerenje „sam Bog je taj koji djeluje kroz mene“.

Ograničavanje socijalnog kontakta

Važno je paziti na socijalni kontakt prilikom zlostavljanja i pojave nasilja. Društveno okruženje treba orijentaciju i podršku u procjeni i postupanju s djelima zlostavljanja tako da između počinitelja i žrtve ne dođe do obrata i da žrtve ne trpe nasilje iznova. Institucije i društva koja se bave djecom i mladima moraju posjedovati znanje o seksualnom nasilju i znanja o primjerenim mjerama intervencije. U tome je ovaj okvirni pravilnik pomoć.

Okvirni pravilnik

**za katoličku Crkvu u Austriji
za postupanje sa zlostavljanjem i nasiljem**

Istina će vas osloboditi

Zajedničko očitovanje Austrijske biskupske konferencije, Superiorne konferencije muških crkvenih redova Austrije i Društva ženskih crkvenih austrijskih redova

Riječ Isusova je za sve nas jasna norma: „Neizbježno je da neprimljivi dolaze. Ali, teško onome tko ih je skrivio. Za njega bi bilo bolje da si oko vrata objesi kamen i baci se u more nego da u zlo zavede nekoga od ovih malenih. Čuvajte se!“¹ Ne može se oštrije upozoravati protiv svakog oblika nasilja nad djecom i mladima. Isusova drastična slika kamena upućuje na težinu povreda koje su ovdje nanešene „malenima“, tj. bespomoćnima.

Zlostavljanje i nasilje je u društvu, a samim tim i u Crkvi, bolna stvarnost koju je potrebno uočiti, suzbiti i spriječiti. Povrede koje nanose zlostavljanje i nasilje su pogotovo trajne tamo gdje postoji jak povjerljiv odnos kao na primjer u obitelji, u školi, u društvima i u Crkvi. Svi odgovorni su obavezni poduzeti odgovarajuće mjere.

Zato su proteklih godina austrijske biskupije donijele niz mjera za postupanje sa seksualnim zlostavljanjem i nasiljem. Osnovani su biskupski centri za pravobraniteljstvo građana i imenovane vlastite biskupske komisije za postupanje s počiniteljima, a i donesene su biskupske regulative i načini postupanja. U pogledu prijedloga austrijskih generalnih vikara nam je bilo jako važno izraditi važeći okvirni pravilnik za Crkvu u cijeloj Austriji. Pomoću okvirnog pravilnika moguće je još bolje zajednički urediti dosljedno postupanje s problemima zlostavljanja i nasilja te prije svega prevencije.

Često su u prošlosti počinitelji nepravredno bili više zaštićeni od žrtava. Sa sramom i tugom zaključujemo da se tek u nekoliko posljednjih godina u Crkvi u Austriji spoznalo da se kod optužbi za zlostavljanje i nasilje ništa drugo ne računa osim istine, koja sama oslobađa.^{2,3}

Jasno i dosljedno djelovanje u konkretnim sumnjivim slučajevima i optužbama je za nas kao nositelje odgovornosti unutar Crkve obavezno. Suradnja s nadležnim državnim institucijama je nešto što se za Crkvu podrazumijeva. U svakom slučaju principi pravednosti moraju biti održani tako da pravda zadesi i počinitelja. Počinitelj mora snositi odgovarajuće nužne kaznene, civilne, disciplinske, crkveno-pravne posljedice. Zlostavljači skloni pedofiliji nikako neće zadržati namještenje u pastoralu, gdje dolazi do kontakta s djecom i mladima. Pozivamo počinitelje da odgovaraju, da se postave prema svojoj odgovornosti, da prihvate nužne posljedice svojih djela i da daju svoj doprinos oporavku.⁴

Na prvom mjestu mora biti briga za žrtve. Kao Crkva jasno stajemo na stranu žrtava. Spremni smo saslušati njihovu patnju, suosjećati s njima, biti im pri ruci koliko god je to moguće i pomoći im. Imamo veliko poštovanje prema onima koji su spremni govoriti o svojim iskustvima sa zlostavljanjem i nasiljem u crkvenom okruženju. Jedva možemo naslutiti koliko svladavanja i hrabrosti treba za sažimanje sjećanja na pretrpljeno zlostavljanje u riječi. Pozivamo sve koji su pretrpjeli zlostavljanje i nasilje da se obrate u centre za pravobraniteljstvo građana ili u neki drugi centar za savjetovanje. Na tim mjestima će pronaći zaštićeni i povjerljivi okvir za razgovor. Pričanje, saslušanje te saznanje da su pretrpljeni događaji priznati pomaže pri svladavanju pretrpljenog. Potrebno je pomoći osobama koje su oštećene ili kojima je povri-

2 usp. Iv 8,32.

3 „[Nužno je,] iznijeti istinu o događajima iz prošlosti na vidjelo. Nužno je poduzeti sve potrebne mjere da se nešto tako više nikada ne ponovi. Nužno je jamčiti da principi pravde budu potpuno uzeti u obzir. Nužno je prije svega pružiti ozdravljenje žrtvama i svima onima koji su pogođeni tim strašnim zločinima.“ Iz pozdravnoga govora irskim biskupima prilikom „Ad limine“- posjet 28. listopada 2006, iz O.R. DT., B. 45 10.11.2006., S. 10.

4 Usp. Intervjuom s Papom Benediktom XVI. za vrijeme leta u Americi 15. travnja 2008: „Bezuvjetno ćemo isključiti pedofile iz svećeničke službe; to dvoje je posve nespojivo i tko je zaista kriv, tko je zaista pedofil ne može biti svećenik.“; usp. can 1395. CIC

1 Lk 17,1-2

jeđeno dostojanstvo te onemogućiti daljnje zlostavljanje.

U ime Crkve za oprost molimo sve ljude koji su bili izloženi zlostavljanju od strane crkvenih djelatnika. Molimo oprost i za one situacije kada se od strane odgovornih s obzirom na otkriveno zlostavljanje ili ozbiljne dokaze nije dogodilo ništa ili gotovo ništa. Bog nam želi pomoći u postupanju s podbacivanjem i s neodgovornosti pojedinaca u našim redovima.

Upravo za nas ovdje u Crkvi vrijedi Isusova ohrabrujuća riječ koja ulijeva nadu: „Istina će vas osloboditi!”⁵ Sve u Crkvi molimo za opsežnu i oslobađajuću službu za ovu istinu.

Mariazell, 21. lipanj 2010.
Spomen-dan Sv. Alojzija Gonzage

Kardinal . Christoph Schönborn
Predsjednik austrijske biskupske konferencije

5 5 Joh 8,32

1 Zaštita

Poštovanje ljudskog dostojanstva prvo je načelo našeg djelovanja. Zaštita djece i mladih u prvom je planu. Ako ih uspijemo zaštititi u svim crkvenim ustanovama, onda smo time osigurali zaštitu zaposlenih, te zaštitu naše ustanove od paušalnog sumnjičenja i gubitka povjerenja.

Neophodna je aktivna odgovornost odraslih, ustanova i društva, kao i različite zaštitne mjere kako bi se osigurao „iscjeljujući prostor“ za djecu i mlade na najbolji mogući način.

Pristup zaštiti koji se odnosi samo na djecu ima svojih učinaka, ali brzo dolazi do svojih granica. Nema dokazanih uspjeha što se tiče sposobnosti djece da se odupru napastovanju u situacijama zlostavljanja. Strateški pristup i latentni pritisak koji počinitelji po pravilu vrše često višestruko nadmašuju dječju sposobnost obrane.

Potrebna je kultura konstruktivnog uplitanja i rasuđivanja, „kultura promatranja“. U zaštiti djece možemo uspjeti samo ako ju promatramo kao zajedničko nastojanje i zajedničku odgovornost. Također je potrebno odgovarajuće senzibiliziranje i izobrazba djelatnika i volontera oko uvođenja jasnih pravila i struktura.⁶

1.1. Izbor i primanje zaposlenih

Odgovorne osobe u biskupijama i redovima, upravitelji i vodeći suradnici nastoje da prilikom izbora klerika, redovnika kao stalnih i počasnih djelatnika posebnu pažnju posvete zrelosti osobe i njihovom odnosu prema seksualnosti te problemima povezanih time.

U postupku primanja prikuplja se i mišljenje odgovornih osoba iz kandidatovog okruženja (dotadašnji učitelji, dušobrižnici, poslodavci).⁷

Ako postoje jasni otežavajući pokazatelji, pribavlja se savjet stručnjaka u toku postupka primanja u radni odnos. Okvirno se preporuča psihološka analiza bogoslova, novaka i stalnih zaposlenika.

Austrijske smjernice („ratio nationalis“) za primanje i školovanje mjerodavne su za kandidate za ređenje.

Ispis iz kaznenog registra je neophodan pri zapošljavanju novog djelatnika i kod primanja u bogosloviju.

Obavezno se treba uputiti upiti prijašnjem redovničkom poglavaru odnosno generalnom vikaru prijašnje biskupije namještenika.⁸

Iskustvo pokazuje da usprkos uspješnoj terapiji među seksualnim zlostavljačima postoji visoki stupanj povratka. Stoga se pedofili nipošto ne stavljaju u dušobrižničku službu gdje postoji kontakt s djecom i mladima. O eventualnom zapošljavanju u drugoj službi donosi se odluka u svakom pojedinačnom slučaju. Razmatraju se vrsta prijestupa, shvaćanje i prihvaćanje krivice, popravnanje učinjenog, opasnost od ponavljanja djela i najveća moguća sigurnost osoba u okruženju.⁹

Ponovni primitak u crkvenu službu zavisi i od toga da li će time Crkvi biti poljuljano povjerenje.

1.2. Školovanje i usavršavanje

Samospoznaja i rad na biografiji prilikom izobrazbe budućih svećenika i redovnika zahtijeva sposobnost samospoznaje. Stručna podrška može pomoći u odgovornom pogledu na vlastitu životnu biografiju, pokatnuti na refleksiju te se u slučaju potrebe odlučiti za terapiju.

Promišljanje o seksualnosti

Utemeljeno sučeljavanje sa temom seksualnosti uz podršku izvana, zrelost na osobnom i emotivnom planu i kompetencije za međuljudske odnose te vrlina suzdržavanja predstavljaju obavezan dio izobrazbe.¹⁰

6 Usp. Prijedloge za zaštitu Švicarske biskupse konferencije, www.sbk-ces.ch.

7 Usp. Kongregacija za katoličko obrazovanje i školstvo, Smjernice za primjenu psihologije kod prijema i školovanja svećeničkih kandidata, od 29. 6. 2008, u: <http://www.vatican.va/>

roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20080628_orientamenti_ge.html.

8 Usp. CIC, kanon 241 i 645.

9 Važno je pribaviti mišljenje psihologa forenzičara.

10 Za svećeničke kandidate usp. kanon 247 CIC, Ivan Pavao II, Post-sinodalno pismo „Pastores dabo vobis“ o obrazovanju

Prekoračenje granice

Za vrijeme izobrazbe gradi se svijest o temama kao što su odgovornost uloga, poštivanje osnovnih pravila ponašanja, — naročito pri ophođenju s djecom i mladima — blizina i odstojanje, pažljiv odnos s autoritetima i u odnosima ovisnosti te suptilni oblici prelaska granica. Ovo zadnje su obično naznake seksualnog zlostavljanja.

Odgovornost za osobni integritet

Kod izobrazbe se jasno daje do znanja da je odgovornost za čuvanje osobne profesionalnosti te osobnog i seksualnog integriteta uvijek u rukama polaznika.

Život u zajednici

Zajednica je u bogosloviji i u novicijatu jako bitna. Ona primjećuje u kojoj mjeri bogoslov, novak ili novakinja svojim vršnjacima dopuštaju da im se približe odnosno koji se problemi javljaju u suživotu u grupi. Upravo se ovi problemi moraju ozbiljno shvatiti, analizirati i po potrebi terapijski obraditi.

Svećenici i redovnici moraju naročitu pažnju pokloniti njezi duhovnog života i zajednice, jer to bitno doprinosi duhovnoj ravnoteži svećenika, đakona, redovnika ili redovnice. Posebno treba ukazati na važnost dobrih prijateljstava. Još se itakako mora voditi računa da je muškarcima koji žive u celibatu jako važno obiteljsko okruženje kao i „nutarnji i vanjski dom“.

Redovno pohađanje tečajeva daljnje izobrazbe

Zbog osiguranja profesionalnosti dušobrižničke i pedagoške djelatnosti redovno se održavaju tečajevi daljnje izobrazbe. U tu se svrhu angažiraju i vanjski predavači. Jako je bitno senzibiliziranje za pokazatelje nasilja i seksualnog zlostavljanja te pozorno ophođenje prema naznakama i izjavama djece.

Vlastita refleksija i otvoreni razgovor

Preispitivanje sebe, duhovna pratnja, ispovijed, profesionalni nadzor i godišnje duhovne vježbe izvrstan su povod za osvrt i razgovor o osobnim životnim prilikama, čak i na vrlo osjetljivom polju seksualnosti. Treba se voditi računa o ispravnom pristupu razočaranjima i neuspjesima kako oni ne bi bili povod za nedolično ponašanje.

svećenika u kontekstu sadašnjosti, od 25. 3. 1992, čl. 29, 43ff; Kongregacija za institute posvećenog života i zajednice apostolskog života, Smjernice za školovanje na redovničkim institutima, od 2. 2. 1990, čl. 13, 39ff, u: www.vatican.va.

1.3. Izjava o obvezivanju

Svi djelatnici Crkve moraju biti obavješteni o pravilima navedenim u Radnom okviru u smislu zaštite i moraju se pridržavati sadržaja ovog Radnog okvira u mjeri primjerenoj svojoj funkciji te potpisati navedenu Izjavu o obvezivanju (v. dio D 8).

1.4. Postupanje u slučaju sumnje

Zaštitne mjere osiguravaju da se svakom slučaju sumnje pristupi bez izuzetka i ozbiljno, bez obzira na to da li se radi o teškom činu ili manje teškom činu zlostavljanja. Neophodan je transparentan i pošten postupak za djecu i mlade te za odrasle suradnike. Zaštita djece i mladih mora biti u prvom planu.

Svi crkveni djelatnici dužni su svaku sumnju za zlostavljanje ili upotrebu nasilja bezuvjetno prijaviti nadležnima u biskupskiji, bilo izravno bilo preko pretpostavljenog.¹¹

1.5. Stožer za zaštitu od zlostavljanja i nasilja

Biskup svake biskupije osniva stožer nakon saslušanja nadležnog tijela i imenuje povjerenika za zaštitu djece i mladih. Moguće je osnovati i odgovarajuću Radnu grupu za zaštitu djece i mladih pod vodstvom povjerenika.

- glavni zadaci su: senzibiliziranje za teme nasilja i seksualnog zlostavljanja,
- profesionaliziranje djelatnika koji rade s mladima,
- informiranje i savjetovanje zaposlenih.

Svrha je neprekidan proces senzibiliziranja i profesionaliziranja te predlaganje odgovarajućih potpornih mjera. Toplo se preporučuje suradnja sa stručnim ustanovama građanske zajednice.

Odluku o određenom načinu rada donosi ordinarijat nakon savjetovanja s nadležnim tijelima.

¹¹ Vidi, dio B, poglavlje 3.

1.6 Rad sa pritužbama djece i mladih

Za zaštitu je važno ponuditi mogućnosti povjeravanja drugima te informirati djecu i mlade o tome.¹² Važno je je da djeca i mladi imaju na raspolaganju stručne i manje stručne programe koji olakšavaju izražavanje.¹³

Kod školovanja i usavršavanja svećenstva, redovnika i djelatnika treba voditi računa o kvalifikaciji za postupanje s izjavama djece i te omogućiti djeci da imaju pristup osobama od povjerenja.

Kontakt s izvancrkvenim dječjim i mladenačkim organizacijama može ponuditi ogromnu pomoć i napredak.

1.7 Dopune pravilnika

Sve odgovorne osobe u Crkvi pozivaju se da u Pravilnike za svećenike i laike na temu „seksualno zlostavljanje i nasilje“ uvrste napomene i odredbe za zaštitu te pravila za konkretne slučajeve i stave ih na snagu.¹⁴ Svi crkveni djelatnici trebaju dobiti primjerak Radnog okvira, potvrditi njegovo primanje te se obavezati na njegovo pridržavanje.

12 Npr. sandučić žalbi, interne i vanjske osobe za kontakt, nadležna služba, „crveni telefon“ za nasilje nad djecom i mladima...

13 Npr. internet platforma, pismeno, usmeno, anonimno i indirektno, direktno ...

14 Primjeri: www.ombudsstellen.at.

2 Smjernice ponašanja

Cilj sljedećih regulativa je unaprjeđivanje senzibilnog postupanja s djecom, mladima i osobama kojima je potrebna posebna zaštita. Regulative se temelje na idejama različitih organizacija za zaštitu djece (npr. terre des hommes; www.schau-hin.ch). Okvirni katalog za ponašanje svih djelatnika koji slijedi ne treba biti ni prisilni steznik koji potpuno onemogućava rad na osobnim vezama, niti treba sadržavati odredbe koje samo pišu na papiru i koje nitko ne kontrolira. Katalog treba definirati smisleni odnos blizine i daljine.

Pored temeljne senzibilizacije i pozitivnog početnog stava pri oblikovanju veze s djecom i mladima koji uživaju poštovanje i pažnju u najrazličitijim situacijama potrebne su osnove profesionalnog ponašanja. Takvo ponašanje se treba zahtijevati od crkvenih djelatnika, zaposlenika te volontera koji se u okviru svojih djelatnosti bave s djecom, mladima i osobama kojima je potrebna posebna zaštita. Svi zaposlenici i volonteri trebaju se orijentirati prema principima koji su postavljeni u idućem okvirnom katalogu te bi te principe trebali konkretno formulirati s obzirom na dotičnu instituciju.¹⁵

2.1 Podupiranje prava djece i mladih

S obzirom da katolička Crkva podupire prava djece i mladih svi djelatnici su u okviru njihovih djelatnosti s djecom i mladima obavezni na sljedeće¹⁶

- prema djeci i mladima odnositi se s poštovanjem i za-konski ih priznati
- kao samostalne osobe;
- spoznati ih kao osobe dostojne zaštite s
- vlastitim potrebama i pravima;
- potruditi se pojmiti njihovu osobnost u kontekstu nji-

¹⁵ Sastavljeno iz ideja raznih organizacija za zaštitu djece.

¹⁶ Usp. uz to Konvenciju UN-a o pravima djeteta, www.kinder-rechte.gv.at

- hovog trenutnog okoliša;
- surađivati s njima i raditi s poštovanjem
- i djelovati na temelju međusobnog
- povjerenja i poštovanja;
- s njima raditi tako da se pritom potiču njihove sposobnosti i talenti i da se razvija njihova učinkovitost; priznati njihove misli i promišljanja, a njihove izjave uzimati za ozbiljno.

2.2 Očuvanje prava djece i mladih

Djeca i mladi imaju pravo

- da ih se sasluša. Njihove misli i mišljenja vrijedni su pažljive provjere;
- biti ohrabreni i poticani na aktivno sudjelovanje prilikom donošenja odluka u vlastitom slučaju;
- na zdravlje kao i na poticajni i zaštitni razvoj tako da mogu prepoznati vlastite sposobnosti;
- da ih se promatra kao aktere svojeg vlastitog razvoja; pri tome se njihovom zdravlju i sigurnosti, njihovom cjelokupnom zdravstvenom stanju kao i njihovom interesu treba pripisati poseban značaj;
- biti poštovani i shvaćeni u kontekstu njihove vlastite kulture, religije i etničkog podrijetla. da njihove potrebe budu prepoznate i da se na njih u obiteljskoj povezanosti mora odgovoriti što je prije moguće.

2.3 Za kontakt s djecom i mladima obavezno je:

- prilikom ophođenja sa djecom i mladima poštovati njihova prava;
- poticati kulturu otvorenosti u kojoj se njihove probleme smije izraziti te o njima raspravljati;
- u okviru „školovanja savjesti“ im objasniti u skladu s njihovom dobi razliku
- između prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja odraslih; izbjegavati škakljive situacije koje mogu voditi do optužbi;
- biti svjestan da vlastito ponašanje, npr. hvatanje djeteta za ruku – čak i kada se to dogodi zbog smirivanja, od strane treće osobe ili djeteta ili mlade osobe može biti interpretirano drugačije;
- prijaviti situacije u kojima su izolirani (osamljeni) – npr. u automobilima, uredima ili prostorijama tako da dotični događaji ne mogu biti viđeni od treće osobe;

- suprotstaviti se pogrešnom ponašanju i prepoznati opasnosti koje mogu voditi nasilnim radnjama prema djeci i mladima; brinuti za to – da se koliko god je to moguće u vidokrugu uvijek zadržavaju drugi odrasli;
- gdje to nije moguće potrebno je potražiti drugo rješenje;
- sa njima razgovarati o tome kako se druge osobe ponašaju prema njima; osigurati da su prilikom fotografiranja (i prilikom snimanja videa itd.) odjeveni prikladno i da su seksualno sugestivne poze izbjegnute; i osigurati da su prilikom izlazaka/izleta s odraslom osobom stalno u pratnji druge odrasle osobe. Posjeti li odrasla osoba dijete ili mladu osobu u njegovoj sobi, vrata u svakom trenutku moraju biti otvorena.
- Preferirano mjesto za sakrament ispovijedi je ispovjedna stolica koja je postavljena u crkvi te je vidljiva i drugima. Treba izbjegavati ispovijedi ili ispovjedne razgovore s djecom ili mladima na drugim mjestima kada kod kuće ili u blizini nema drugih osoba. Prilikom ispovijedi ili ispovjednog razgovora uvijek je potrebno održavati fizičku distancu.
- pretjerano dugo se baviti samo s jednim djetetom ili jednom mladom osobom i na taj način ih ograničiti od drugih;
- izrađivati odn. gledati fotografije, videa itd. koji mogu povrijediti dostojanstvo djeteta ili mlade osobe.

2.4 U kontaktu sa djecom i mladima zabranjeno je:

- svako tjelesno kažnjavanje kao što su udarci ili drugi oblici tjelesnog nasilja;
- svaki oblik seksualne veze s djecom ili mladima;
- postupati zlostavljački, organizirati djelatnosti ove vrste ili poticati aktivnosti izlaganja djece ili mladih riziku nasilnih radnji;
- nasilni ili izrabljivački odnosi s djecom i mladima;
- jezik, geste ili radnje koje provociraju na fizički ili seksualni način;
- nasamo prenoćiti s djetetom ili s mladom osobom;
- same ih pozivati kući;
- pomagati im s osobnim aktivnostima koje oni mogu obaviti sami, npr. prati se, odijevati, ići na WC itd.;
- šutke dopuštati ili čak sudjelovati u aktivnostima kod kojih ponašanje djece ili mladih vodi u moguće nasilne ili ilegalne radnje;
- posramiti ih, poniziti, podcijeniti, obeshrabriti ili ih izložiti bilo kojem drugom obliku psihičkog nasilja;
- diskriminirati drugu djecu ili mlade tako da se jednom pojedincu pruži privilegirani tretman, npr. poklonima, brigom, novcem itd.:

3 Važne smjernice za postupanje s pretpostavkama i zapažanjima

3.1 Načelno

Opravdana sumnja, pa čak i tračevi, moraju se istražiti. Sumnju je potrebno potkrijepiti ili ukloniti. Sumnja ne znači nužno i dokaz, nego naznaku mogućeg zlostavljanja. Potrebna je građanska hrabrost za dojaviti sumnju.

Sumnja uzrokuje „predrasudu“ da se „takvo nešto“ ne događa u čestitoj, kršćanskoj obitelji ili u Crkvi. Ne smijemo prezati pred tematiziranjem te sumnje. Sa svjesnim mislima se može bolje postupati nego s onim potisnutim.

Prilikom seksualnog nasilja pored primarnoga oštećenja uzrokovanog samim činom često postoje i sekundarne štete koje su uzrokovane prenapljenim otkrivanjem koje nije temeljito pripremljeno.

K tome je još dijete krajnje vrijedno zaštite i svaki napad predstavlja iskorištavanje djeteta. Prilikom saznanja i obične sumnje na napad pored državnog poretka vriedi i crkveni, kao što je sažeto u ovom okvirnom pravilniku.

Kada se sumnja potvrdi počinje proces izrade. Važno je pripremiti i provesti ovaj proces zajedno s različitim grupama stručnjaka koje imaju kontakt sa žrtvom.¹⁷

3.2 Treba obratiti pozornost na

- to da je potrebno sačuvati mir.
- to da se ne poduzima ništa prenapljeno.
- to da nitko ne može pomoći sam u slučajevima se-

ksualnog zlostavljanja. Potrebna je suradnja različitih pomagača i institucija.

- to da djeca i mladi najčešće trebaju mnogo vremena da počnu govoriti o zlostavljanju (često do toga dolazi tek nakon godina ili desetljeća) i rijetko kažu sve odjednom.
- to da treba uzeti u obzir da su djeca odn. mladi često ovisni o počinitelju, zbog njega su pod pritiskom i žele mu biti odani.
- to da sukobi sa sumnjom ne smiju uslijediti prenapljenost. Cilj je da se izbjegne izvršavanje pritiska na žrtvu u svrhu toga da žrtva ništa ne kaže i prekidanje kontakta sa referentnom osobom.
- to da se razgovori sukobljavanja održavaju tek u procesu otkrivanja. Ti razgovori moraju isplanirati i provesti profesionalni pomagači.

3.3 Podrška uključenim osobama

U institucijama koje su u svojim područjima suočene sa zlostavljanjem često postoji nešto kao "institucionalni šok". Takav šok doživi i okolina žrtve i počinitelja.

Rođaci, prijatelji, poznanici i radni kolege reaguju na informacije o seksualnom zlostavljanju u njihovoj okolini, njihovoj obitelji, njihovoj općini ili njihovoj instituciji s užasom, nevjericom i smetenosti. Paleta pitanja seže od zaprepaštenog „To jednostavno ne može biti istina!“ do samo-okrivljujućih pitanja „Zašto nitko od nas nije ništa zamijetio?“ ili „Zašto se ništa nije ranije poduzelo?“. Ta paleta pokazuje da često i okolina žrtve ili počinitelja mora svladati traumatična iskustva.

Službeni dopust potencijalnog počinitelja uvijek razdire veliki jaz u župi ili u instituciji. Prezir i solidarnost, suosjećanje i sumnja proizvode mješavinu osjećaja kojom su mnogi preopterećeni.

Ordinarij odn. jedna od osoba koje je on ovlastio brine u okviru svoje nadležnosti da u okolini uključenih osoba bude ponuđena odgovarajuća podrška i pripomoć (npr. nadzor, coaching, pravno savjetovanje itd.).

¹⁷ npr. učitelji, odgajatelji, socijalni radnici, stručnjaci posebne savjetodavne institucije ...

4 Pravila za nositelje odgovornosti

4.3 Za župu

Župnik ili njemu pravno ravnopravna osoba kao voditelj vjerske zajednice snosi posebnu odgovornost za svoju zajednicu. On mora brinuti o tome da su svi zaposlenici i volonteri župe informirani o odredbama i smjernicama ponašanja u svrhu prevencije zlostavljanja. U svojoj funkciji on mora prilikom povrede odredbi i smjernica ponašanja provesti određene posljedice.

Dio mjera za sprječavanje seksualnog zlostavljanja je široka unutrašnja informacija. Iz ovog bi se razloga župno vijeće trebalo najmanje jednom tijekom mandata pozabaviti ovom temom. Pri tome mogu i trebaju posegnuti za idejama stožera za prevenciju protiv zlostavljanja i nasilja odn. za regionalnim kontaktom koji je posebno podučen- i za izvjestiteljima o tematici.

Važno je temu „blizina i daljina“ u odgovarajućem obliku uvesti u župnu zajednicu te raspravljati s djelatnicima. Upravo će roditeljima kroz čestu i redovitu obradu teme biti poslana jasna poruka da dobrobit djece i mladih u župi stoji na prvom mjestu.

U svakom župnom vijeću treba biti ovlaštena jedna osoba posebno za ovu tematiku. Ova osoba podupire odgovornog svećenika prilikom održavanja ove teme i prilikom pridržavanja okvirnoga pravilnika. Ime te osobe potrebno je pripočiti ordinariju.

4.4 Za pastoral djece i mladih

U okviru dječjeg pastoralala i pastoralala mladih dvije teme treba pogotovo uzeti u obzir:

u nadležnosti odgovornih osoba potrebno je obraditi temu „blizina i daljina“ i postupanje s propisima i smjernicama ponašanja. Intenzivno bavljenje ovom temom

je pogotovo nužno za nadležne u poslovima povezanim s djecom i mladima.

Prilikom odabira novih voditelja grupa treba paziti na to da se radi o zrelim i uravnoteženim osobnostima koje su na temelju svoje nadarenosti pogotovo prikladne za rad s djecom i mladima te pokazuju spremnost na obrazovanje i na usavršavanje. Sve osobe zaposlene u pastoralu djece i mladih moraju imati završeno osnovno stručno obrazovanje u kojem je među ostalim tematizirana i problematika zlostavljanja i nasilja.¹⁸

4.5 Za vjeronauk i katoličko školstvo

Škola je mjesto na kojem se u okviru religijske nastave i u privatnim katoličkim školama dešava posebno puno kontakata između predstavnika crkve i djece i omladine. Kontekst škole nužno je obilježen bliskom suradnjom države i crkve. U praksi to zahtjeva bazično povjerenje koje je poglavito bitno kod sumnje na zlostavljanje ili primjenu nasilja; naravno uz poštovanje primjenjivih pravnih propisa.

4.6 Za crkvenu zajednicu ili ustanovu

Ovaj okvirni pravilnik je obavezujući za sve crkvene zajednice i institucije u Austriji.¹⁹ U ovom smislu se podrazumijeva za sve voditelje koji u cijeloj zemlji priznaju regulative i standarde koji su opisani u ovom okvirnom pravilniku. Oni se prema njima orijentiraju i uvažavaju učvršćene načine postupanja u svom području. Propisi ovog okvirnoga pravilnika trebaju stupiti na snagu u njihovoj vjerskoj zajednici ili njihovoj ustanovi.

¹⁸ npr. početnički tečaj katoličke mladeži.

¹⁹ Ovdje se misli na npr. crkvena društva, društva bliska crkvenim zajednicama, katoličke internate, crkvene zaklade, crkvene bolnice itd.

Pravilnik o postupanju

**prilikom optužbi zbog seksualnog
zlostavljanja i nasilja**

Područje ovlasti

- § 1 Ovaj pravilnik vrijedi za radnje seksualnog nasilja i/ili primjene sile koje su počinjene od strane klerika, redovnika ili zaposlenika- i volontera laika institucija katoličke rimske Crkve nad maloljetnicima odn. osobama kojima je potrebna zaštita ili odraslima.¹

Definicije

- § 2 Pod **seksualnim zlostavljanjem** se misli na sve radnje koje su opisane u članku 6 § 1 Normae². Pravilnik dodatno definira odgovarajuću primjenu pogotovo prilikom kaznenopravnih nerelevantnih radnji koje predstavljaju prekoračenje granice u pastoralnom, odgojnom postupanju s maloljetnicima odn. osobama kojima je potrebna zaštita ili odraslima, kao i u postupanju u pogledu njege i brige.

Pod primjenom sile se misli na tjelesni napad, prijetnja takvim ili ponašanjem koje značajno škodi psihičkom zdravlju.

Maloljetnici su prema austrijskom državnom kao i prema katoličkom crkvenom pravu osobe koje još nisu napunile 18 godina.

- § 3 **Područje ovlasti s obzirom na službu:** s obzirom na klerike i redovnike pravilnik vrijedi čim obnašaju službu austrijske biskupije ili podružnice crkvenog reda ili čim je djelo počinjeno u Austriji. redovnicima su pripadnici zajednica apostolskog života i sekularnih instituta ravnopravni. Obaveza s obzirom na crkveni red je detaljnije propisana u § 79. Kod djelatnika koji su laici pravilnik je primjenjiv samo na radnje koje su povezane s obav-

ljanjem njima povjerene crkvene službe.

- § 4 **Druge institucije:** regulative su obvezujuće za sve crkvene zajednice i institucije u Austriji, pogotovo za one koje su pod nadzorom biskupa. regulative vrijede i za sve katoličke privatne škole kao i za katoličke vjeroučitelje u državnim i privatnim školama.
- § 5 **Drugi propisi:** pravilnik vrijedi bez obzira na druge profesionalne specifične propise kakvi se mogu pronaći u Caritasu ili na području bolničkih kompleksa i domova za njegu. Primjena školsko-zakonodavnih propisa kod učitelja ostaje netaknuta.
- § 6 **Drugi elementi kaznenog djela:** Slučajevi mobinga, stalkinga, seksualne ili druge diskriminacije na radnom mjestu ili drugi prekršaji protiv zakona o ravnopravnosti nisu obuhvaćeni ovim pravilnikom o postupanju zato što za to postoje savjetodavne službe i službe koje primaju pritužbe. Takve službe su osnovane posebno u te svrhe.

Položaj okrivljenika

- § 7 **Pretpostavka nedužnosti:** Dok se ne dokaže suprotno u svakom slučaju vrijedi pretpostavka nedužnosti. Davanje dopusta ili oslobađanje službe ne znači ranu osudu.
- § 8 **Zaštita dobrog ugleda:** u svakom obliku komunikacije se treba paziti na osobna prava okrivljenika, pogotovo na pravo očuvanja dobrog ugleda (c. 220 CIC).
- § 9 **Pravo na saslušanje:** dok god zbog toga nije ugroženo razjašnjenje stanja stvari i nije onemogućen istražni posao državnih kaznenih službi, predstavnici biskupske komisije će razgovarati s okrivljenikom. ako je potrebno pritom će se donijeti mjere za zaštitu moguće žrtve. u razgovoru se okrivljenik suočava s optužbom ili sumnjom i pružena mu je prilika da se očituje. Okrivljenik ima

¹ Oznake koje se odnose na osobe vrijede neovisno o izabranom obliku za pripadnike oba spola, dok god to ne uključuje klerike.

² Congregatio pro Doctrina Fidei, Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis (21.5.2010), u: AAS 102 (2010) 419-434. U nastavku: „Normae“.

pravo unutar primjerenog roka predati pismeno stajalište.

§ 10 **Pretpostavka nedužnosti:** okrivljenik može pozvati osobu od povjerenja. mora ga se informirati o njegovom pravu na odbijanje iskaza.

§ 11 **Pravo na uvid u spise:** Biskupska komisija mora okrivljenika informirati o svim nadležnim činjenicama tako da on može iskoristiti svoje pravo na obranu. Okrivljenik ima pravo na uvid u spise. Predsjednik biskupske komisije može spise ograničiti, kada moguća žrtva učini vjerodostojnim to da joj prijete ozljeda (usp. čl 24 Normae), ili kada su možda ugrožene druge osobe.

Posljedice i mjere

Pomoć za moguće žrtve

§ 12 **Trenutačna pomoć centra za pravobraniteljstvo građana:** centar za pravobraniteljstvo građana treba po potrebi za moguće žrtve predložiti primjerene početne terapijske mjere za koje centar snosi troškove. može uputiti na druga prikladna mjesta za savjetovanje i liječenje.

§ 13 **Financijska podrška:** neovisno o eventualnim zahtjevima za naknadu štete koje trebaju biti sudski donešene žrtva može izraziti želju za financijski subvencioniranom podrškom. U posljednjem slučaju su sve činjenice u vezi slučaja zajedno s mišljenjem centra za pravobraniteljstvo građana, biskupske komisije i nadležnog ordinarijusa proslijeđene nezavisnoj komisiji za zaštitu žrtava (vidi § 25). Ona daje preporuke za pripomoć uključujući izmjerenu visinu ovih pripomoći.

Hitne mjere u pogledu mogućih počinitelja

§ 14 **Nema kontakta:** po mogućnosti treba spriječiti da okrivljenici i dalje imaju kontakt s osobama koje

su podnijele optužbe odn. koje su uključene u prijavljeno djelo.

§ 15 **Mjere s obzirom na službu:**

a. klerici: kada sumnja u okviru prikupljanja podataka ojača ili se pokrene istraga državnih kaznenih službi, okrivljeniku treba preporučiti dopust ili u slučaju primjerene hitnosti ordinarijus treba narediti davanje dopusta. Pri tome može biti izdana uputa povezana s njegovim mjestom boravišta i mogu se zabraniti kontakti s mogućom žrtvom kao i udaljiti ga od svih aktivnosti u kojima bi maloljetnici mogli biti ugroženi. Spriječene mjere kaznenog pravnog karaktera su prema s.c. 1722 CIC i čl. 19 Normae ograničene kanonskim postupcima predistrage.

b. Zaposlenici laici: ako su osumnjičeni zaposlenici laici, ordinarijus mora odmah informirati odgovornog među osobljem. Nakon mišljenja uključene osobe on mora poduzeti određene radničko pravne korake. Trenutačno otpuštanje ili otkaz nisu isključeni.

c. Volonteri: ako sumnja u okviru prikupljanja podataka ojača ili se pokrene istraga državnih kaznenih službi svakako treba zabraniti daljnje obavljanje volonterske djelatnosti pri kojoj maloljetnici mogu biti ugroženi.

d. Učitelji: kada su osumnjičeni vjeroučitelji imenovani od strane Crkve, vjeroučitelji u državnoj službi ili učitelji u katoličkim privatnim školama ordinarijus mora odmah informirati nadležne školsko-upravne instance.

e. Kod pripadnika crkvenih redova koji ne spadaju pod točke a-d nadležni nadređeni mora donijeti odgovarajuće mjere tako da maloljetnici ne mogu biti ugroženi ni njegovom djelovanjem niti njegovim mjestom boravka.

§ 16 **Briga za okrivljenike:** Ordinarijat mora brinuti da se okrivljenike kao i počinitelje prati dušebrižnički i da se ako je potrebno zahtijeva pravna i terapijska pomoć da se prije svega spriječi moguće ponavljanje djela.

§ 17 § 65 Povratna poruka: Biskup odn. poglavar crkvenog reda informira biskupsku komisiju i biskupski centar za pravobraniteljstvo građana o posljedicama koje snose okrivljenici.

Moguće posljedice za počinitelja

§ 18 Bez obzira na posljedice koje slijede iz crkvenog ili državnog kaznenog postupka biskupska komisija može ordinarijatu (biskupu, generalnom vikaru, nadređenom poglavaru) koji je nadležan za mogućeg počinitelja predložiti ograničenja i uvjete za eventualno daljnje obavljanje službe. U uvjete se između ostalog ubrajaju i nadzor, terapija, boravak u prikladnoj, specijaliziranoj Kući svećeničke rekolekcije ili pokora.

§ 19 Nema zadataka povezanih sa maloljetnicima i osobama kojima je potrebna zaštita: u slučajevima dokazanog zlostavljanja maloljetnika počinitelj više ne dobiva namještenja u pastoralu gdje ima kontakta sa maloljetnicima i osobama kojima je potrebna zaštita.

§ 20 Čim dotična osoba ostaje u crkvenoj službi zatraži se forenzičko-psihijatrijsko vještačenje koje mora sadržavati konkretne podatke o tome može li se počinitelja zaposliti tako da ne dođe do ugrožavanja maloljetnika. Ostajanje u crkvenoj službi ovisi i o tome može li time u Crkvi biti izazvana opravdana ljutnja ili ugrožavanje povjerenja. Odlukom o mogućim područjima rada, naloženim mjerama i ograničenjima bavi se biskup odn. nadležni nadređeni pri čemu preporuke biskupske komisije trebaju biti uzete u obzir. Ordinarijus brine o tome da su ograničenja i uvjeti koje je on odredio ispoštovani. Za klerike to vrijedi i za vrijeme mirovine.

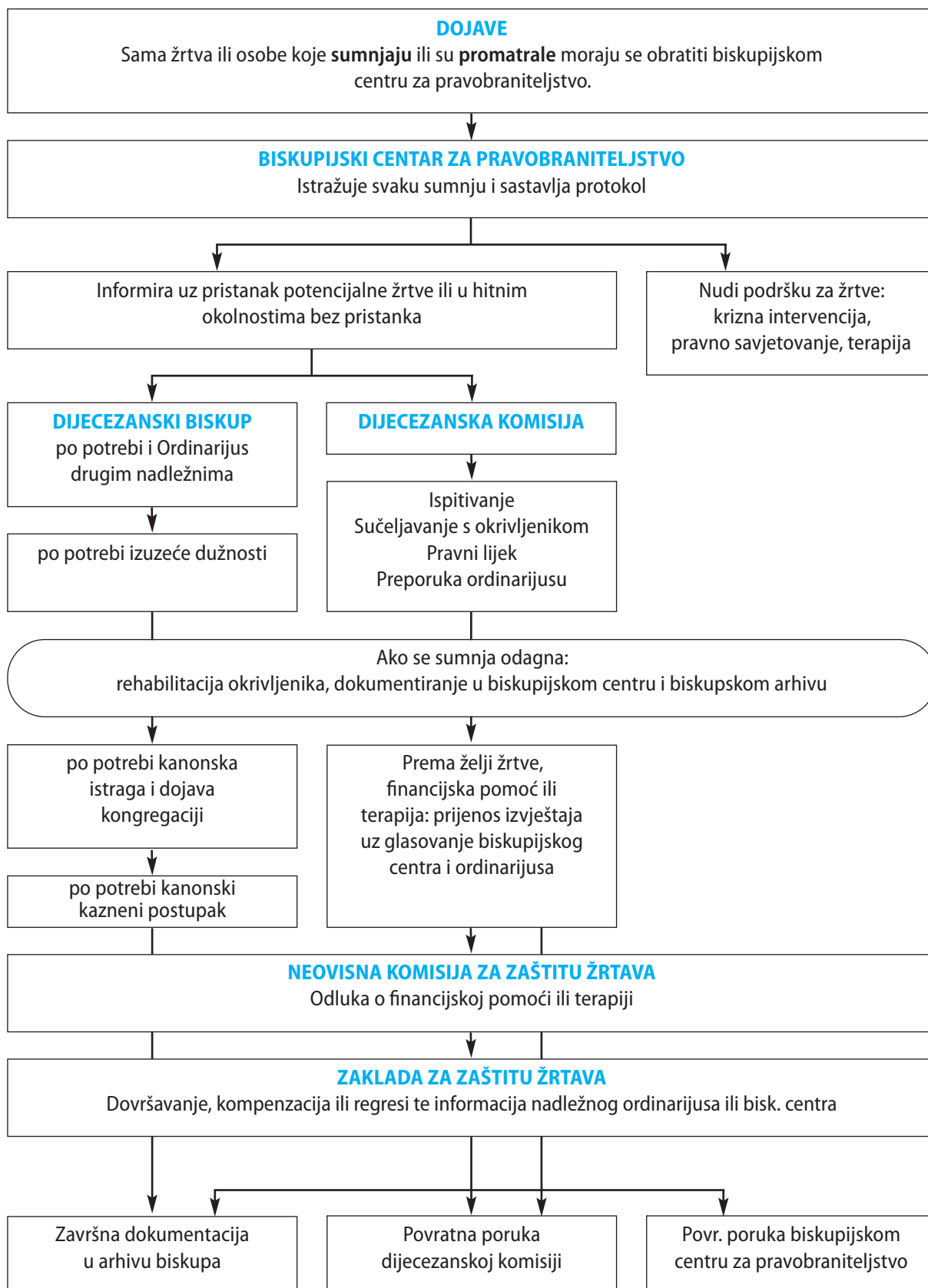
§ 21 Ako je klerik ili pripadnik crkvenog reda premješten unutar biskupije novi nadređeni će biti obaviješten o posebnoj problematici i eventualnim uvjetima pod uvažavanjem zakonskih propisa. Prilikom premještanja ili seljenja mjesta stanovanja u drugu biskupiju će biskup odn. poglavar crkvenog reda u čijem će se području sudske nadležnosti ubuduće nalaziti počinitelj također o tome biti obaviješten.

Rehabilitacija

§ 22 Pokažu li se ukor ili sumnja kao neosnovani bit će poduzeti nužni koraci da bi se ponovno uspostavio dobar ugled pogrešno optužene ili osumnjičene osobe. U to se između ostalog ubraja i trenutno ukidanje otpuštanja iz službe kao i drugih disciplinskih mjera i primjerena informacija upućena javnosti kao i radnoj okolini okrivljenika.

Nadopune

1 Shematski prikaz načina postupanja



2 Očitovanje o obavezi okvirnoga pravilnika „Istina će vas osloboditi“

Okvirni pravilnik „Istina će vas osloboditi – mjere, regulative, i orijentacija protiv zlostavljanja i nasilja u području Crkve“ austrijske biskupske konferencije je obavezujući dokument za sve djelatnike i djelatnice katoličke Crkve.

Ja se obavezujem

da ću u svojoj crkvenoj službi djelovati u duhu regulativa i propisa te da ću ih primjenjivati i njih se držati u području svog rada. Posebno ću paziti na to:

- ▮ da s ljudima u svim područjima Crkve radim na temelju poštovanja i uvažavanja.
- ▮ da uvažavam individualno percipiranje granica vlastite suprotnosti.
- ▮ da se odgovorno ophodim s djelatnicima i djelatnicama i da ne zlorabim dani autoritet i povjerenje.
- ▮ da se u svom djelovanju uvijek orijentiram po smjernicama za ponašanje (vidi dio B 2) te djelujem s njima u skladu. da se u slučaju sumnje na psihičke, fizičke i seksualne napade obratim jednom od sljedećih centara: biskupski centar za pravobraniteljstvo građana, neki drugi savjetni centar, službenom nadređenom ili ordinarijatu da s dotičnim centrom dogovorim daljnje postupanje.
- ▮ da se redovito bavim ovom problematikom i steknem odgovarajuće znanje.

Ime:

Datum rođenja:

Crkvena institucija:

Potvrđujem da me je moj nadređeni/nadređena informirao/informirala o okvirnom pravilniku „Istina će vas osloboditi“ kao obavezujućoj orijentaciji za moj rad.

....., dana

Potpis djelatnika/djelatnice

Nadređeni/Odgovorni

Jedna kopija potpisanog očitovanja o obavezi treba biti uručena djelatniku/djelatnici.

Registar za obradu podataka:

3 Adrese

www.ombudsstellen.at

3.1 Biskupijska pravobraniteljstva

Erzdiözese Wien

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Univ.-Prof. Dr. Johannes Wancata
Untere Viaduktg. 53/2B, 1030 Wien
Tel.: +43 1 319 66 45
Fax: +43 1 515 52 2777
E-Mail: ombudsstelle@edw.or.at
Web: www.erzdioezese-wien.at/ombudsstelle

Diözese St. Pölten (Niederösterreich)

Diözesane Ombudsstelle für die Anliegen von Kindern, Jugendlichen, Frauen, Männern, Erziehern und Lehrpersonen zum Schutz vor Gewalt und sexuellen Übergriffen und übler Nachrede
Dr. Gabriele Hintermeier
Mobil: 0676/826688383
E-Mail: ombudsstelle@kirche.at

Diözese Linz (Oberösterreich)

Ombudsstelle und Diözesane Kommission gegen Missbrauch und Gewalt der Diözese Linz
Christiane Sauer M.A. / Heinz Häubl
Harrachstr. 7, 4020 Linz
Tel.: 0676/8776-5525
E-Mail: ombudsstelle@dioezese-linz.at

Diözese Eisenstadt (Burgenland)

Ombudsstelle der Diözese Eisenstadt für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch
Dr. Gabriele Kindshofer
Tel.: 0676/880 701 024
E-Mail: opfer@martinus.at

Erzdiözese Salzburg

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Mag. Karin Roth
Insight-International
Lieferinger Hauptstr. 140 / 2. Stock / Top 7,
5020 Salzburg
Tel.: 0676/87466920
E-Mail: karin.roth@insight-international.org

Diözese Graz-Seckau (Steiermark)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Katholischen Kirche
Mag. Birgit Posch-Keller
Janneckweg 20A, 8042 Graz
Tel.: 0676/87 42 6899
E-Mail: birgit.posch@graz-seckau.at

Diözese Gurk (Kärnten)

Ombudsstelle der Diözese Gurk
für Opfer von Missbrauch und Gewalt in der Kirche
Mag. Lieselotte Wolf
Mariannengasse 2, 9020 Klagenfurt am Wörthersee
Tel.: 0676/8772-6488
E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-kaernten.at

Diözese Innsbruck (Tirol)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Diözese Innsbruck
Mag. Gotthard Bertsch
Schöpfstraße 39/III, 6020 Innsbruck
Tel.: 0676/8730 2700
E-Mail: ombudsstelle@dibk.at
Web: www.dibk.at/ombudsstelle

Diözese Feldkirch (Vorarlberg)

Beratungsstelle zum Schutz
vor Gewalt und sexuellen Übergriffen
Dr. Ruth Rüdisser
Bahnhofstraße 13, 6800 Feldkirch
Tel.: 0800 / 848008
E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-vorarlberg.at
Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at/ombudsstelle

Militärdiözese

Dr. Nadja Rossmann
Fasangartengasse 101/VII
1130 Wien
Tel.: +43 (1) 5123257 20

3.2 Upravna tijela za zaštitu djece i mladih

Kontaktinformationen der Kinder- und Jugendschutzbeauftragten in der Katholischen Kirche Österreich

Stabsstelle für Missbrauchs- und Gewaltprävention, Kinder- und Jugendschutz der Erzdiözese Wien

Mag. Martina Greiner-Lebenbauer
Telefon: +43 1 515 52-3879 oder +43 664 515 52 43
Web: www.hinsehen.at
E-Mail: hinsehen@edw.or.at

Stabsstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Innsbruck

Dr. Hannes Wechner
Telefon: +43 676 87 30 27 10
Web: www.dibk.at/kinder-jugendschutz
E-Mail: kinder-jugend-schutz@dibk.at

Stabsstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Graz-Seckau

Mag. Ingrid Lackner
Telefon: +43 316 8041 265 oder +43 676 8742 2383
Web: www.jungekirche.info/praevention-von-missbrauch-gewalt
E-Mail: ingrid.lackner@graz-seckau.at

Stabsstelle für Gewaltprävention, Kinder- und Jugendschutz der Diözese Linz

Mag. Dagmar Hörmandinger-Chusin
Telefon: +43 732 7610 33 43
Web: www.ansprechen.at
E-Mail: dagmar.hoermandinger@dioezese-linz.at

Kontaktstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Gurk

Rolanda Honsig-Erlenburg
Telefon: +43 463 58 77 24 00 oder 0676 8772 2400
Web: www.kath-kirche-kaernten.at
E-Mail: kinder-jugend-schutz@kath-kirche-kaernten.at

Kontaktstelle für Gewaltprävention für Kinder, Jugendliche und Erwachsene der Diözese Feldkirch

Mag. Stefan Schäfer
Telefon: +43 664 2795736
Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at
E-Mail: stefan.schaefer@fga-lg.at

Servicestelle für Präventions- & Bildungsarbeit der Erzdiözese Salzburg

Mag. Wolfgang Hammerschmid-Rücker
Telefon: +43 662 8047-7580 oder 0676 8746 7582
Web: www.kirchen.net/NaeheundDistanz
E-Mail: naeheunddistanz@jungeschar.kirchen.net

3.3 Nezavisno odvjetništvo za žrtve

Unabhängige Opferschutzanwaltschaft:

1010 Wien, Bösendorferstraße 4/3/ Tür 18
waltraud.klasnic@opfer-schutz.at
Telefon: +43 664 980 78 17
Web: www.opfer-schutz.at
E-Mail: office@opfer-schutz.at

3.4 Osnivanje zaštite za žrtve katoličke Crkve u Austriji

Stiftung Opferschutz

1010 Wien, Wollzeile 2
Telefon: +43 664 824 37 03
E-Mail: stiftung@opferschutz.or.at

3.5 Daljnje savjetodavne službe

3.5.1 Österreich

Kinder- & Jugendanwaltschaft

Kontaktinformationen der Bundesländer-Stellen:
auf der Website: www.kija.at

Weißer Ring

Kontaktinformationen der Bundesländer-Stellen
auf der Website: www.weisser-ring.at

Rat auf Draht 147

Österreichs Notruf für Kinder, Jugendliche
und deren Bezugspersonen (0–24 Uhr)

Opfernotruf 0800 112 112

Kostenlose und anonyme Hilfe für
Verbrechensopfer an 365 Tagen rund um die Uhr
Web: www.opfer-notruf.at

**Notrufberatung
für vergewaltigte Frauen und Mädchen**

Telefon: +43 1 523 22 22
Web: www.frauenberatung.at
E-Mail: notruf@frauenberatung.at

www.gewaltinfo.at

Plattform gegen die Gewalt

Telefonseelsorge 142

0–24 Uhr, Beratung

www.maenner.at

Links zu Männerberatungen und
Männerbüros in Österreich

3.5.2 Wien**Wiener Netzwerk gegen sexuelle
Gewalt an Mädchen, Buben und Jugendlichen**

Information – Beratung – Therapie – Prävention
Web: www.wienernetzwerk.at

Kriseninterventionsstelle

Lazarettgasse 14A, 1090 Wien
Telefon: +43 1 406 95 95
www.kriseninterventionszentrum.at

Beratungsstelle TAMAR

1200 Wien, Wexstraße 22/3/1
Beratungstelefon: +43 1 334 04 37
Web: www.tamar.at
E-Mail: beratungsstelle@tamar.at

Kinderschutz-Zentrum

1070 Wien, Kandlgasse 37/6
Telefon: +43 1 526 18 20
Web: www.kinderschutz-wien.at
E-Mail: office@kinderschutz-wien.at

die möwe – Kinderschutzzentrum

1010 Wien, Börsegasse 9/1
Telefon: +43 1 532 15 15
Web: www.die-moewe.at
E-Mail: ksz-wien@die-moewe.at

**Selbstlaut – Verein zur Prävention
von sexuellem Kindesmissbrauch**

Berggasse 32/4, 1090 Wien
Telefon: +43 1 810 90 31
Web: www.selbstlaut.org
E-Mail: office@selbstlaut.org

Verein Ninlil

Gegen sexuelle Gewalt an Frauen
mit Lernschwierigkeiten und Mehrfachbehinderung
1110 Wien, Hauffgasse 3–5
Telefon: +43 1 714 39 39
Web: www.ninlil.at
E-Mail: office@ninlil.at

3.5.3 Niederösterreich**Die Möwe – Kinderschutzzentrum St. Pölten**

3100 St. Pölten, Bahnhofplatz 14/ 1. Stock
Telefon: +43 27 42 311 111
möwe helpline Nummer 0 800 80 80 88
(kostenlos und anonym)
Web: www.die-moewe.at
E-Mail: ksz-stp@die-moewe.at

Rettet das Kind NÖ

3441 Judenau, Schlossplatz 1
Telefon: +43 22 74 7844 – 0
Web: www.rettet-das-kind-noe.at
E-Mail: info@rdk.at

3.5.4 Oberösterreich**Kinderschutzzentrum Linz**

4020 Linz, Kommunalstraße 2
Telefon: +43 732 781 666
Web: www.vereinhilfekindereltern.at
E-Mail: kisz@kinderschutz-linz.at

Gewaltschutzzentrum Oberösterreich

4020 Linz, Stockhofstraße 40
 Telefon: +43 732 60 77 60
 Web: www.gewaltschutzzentrum.at
 E-Mail: ooe@gewaltschutzzentrum.at

Männerberatung des Landes Oberösterreich

4020 Linz, Figulystraße 27
 Telefon: +43 732 66 64 12
 Web: www.maennerberatung-ooe.gv.at
 E-Mail: maennerberatung.ftz.post@ooe.gv.at

Beziehungsleben.at

Partner-, Ehe-, Familien- und Lebensberatung
 der Diözese Linz
 Männerberatung bei Männergewalt
 mit 27 Beratungsstellen in Oberösterreich
 Terminvereinbarung unter Telefon: +43 732 773 676
 Web: www.beziehungsleben.at
 E-Mail: beziehungsleben@dioezese-linz.at

**Verein PIA Hilfe für Opfer
von sexuellem Missbrauch**

4020 Linz, Niederreithstraße 33
 Telefon: +43 732 65 00 31
 Web: www.pia-linz.at
 E-Mail: office@pia-linz.at

3.5.5 Burgenland**Rettet das Kind – Kinderschutzzentrum**

7000 Eisenstadt, Unterbergstraße 20
 Telefon: +43 2682 642 14
 Web: www.rettet-das-kind-bgld.at
 E-Mail: kinderschutzzentrum@rettet-das-kind-bgld.at

**Gewaltberatung Caritas
Familienzentrum Eisenstadt**

Tel: +43 676/83730-312
 E-Mail: gewaltberatung@eisenstadt.caritas.at
 Web: www.caritas-burgenland.at

Gewaltschutzzentrum Burgenland

7400 Oberwart, Steinamangerer Straße 4/1. Stock
 Telefon: +43 3352 31 420
 E-Mail: burgenland@gewaltschutz.at
 Web: www.gewaltschutz.at

3.5.6 Salzburg**Kinderschutzzentrum**

5020 Salzburg, Leonhard-v.-Keutschach-Str. 4
 Telefon: +43 662 44 911
 Web: www.kinderschutzzentrum.at
 E-Mail: beratung@kinderschutzzentrum.at

Rettet das Kind

5020 Salzburg, Warwitzstraße 9
 Telefon: +43 662 82 59 43
 Web: www.rettet-das-kind-sbg.at
 E-Mail: office@rettet-das-kind-sbg.at

3.5.7 Steiermark

Kinderschutz-Zentrum Graz
 8010 Graz, Griesplatz 32
 Telefon: +43 316 83 19 41-0
 Web: www.kinderschutz-zentrum.at
 E-Mail: graz@kinderschutz-zentrum.at

Rettet das Kind

8010 Graz, Merangasse 12
 Telefon: +43 316 83 16 90
 Web: www.rettet-das-kind-stmk.at
 E-Mail: office@rettet-das-kind-stmk.at

Kinderschutzzentrum Leibnitz Kitz

8430 Leibnitz, Dechant Thaller-Straße 39/1
 Telefon: +43 3452 85700
 Web: www.gfsg.at
 E-Mail: kitz@gfsg.at

Kinderschutzzentrum Oberes Murtal

8720 Knittelfeld, Herrengasse 23/3
 Telefon: +43 3512 75741
 Web: www.kinderschutzzentrum.net
 E-Mail: kisz@kinderfreunde-steiermark.at

3.5.8 Kärnten**Kinderschutzzentrum Klagenfurt**

9020 Klagenfurt, Kumpfgasse 20/1
 Telefon: +43 463 567 67
 E-Mail: kisz.klagenfurt@ktn.kinderfreunde.org
 Web: www.kisz-ktn.at

Beratungsstelle Don Bosco für Jugendliche und Familien
9020 Klagenfurt, Siebenhügelstraße 64
Telefon: +43 463 22 618-32
Web: www.donbosco.at

Institut für Familienberatung und Psychotherapie (IFP) der Caritas
9020 Klagenfurt, Kolpinggasse 6/2
Telefon: +43 463 567 77-0
E-Mail: ifp-klagenfurt@caritas-kaernten.at
Web: www.caritas-kaernten.at

Rettet das Kind
9020 Klagenfurt, Villacher Straße 241
Telefon: +43 463 213 03
Web: www.rettet-das-kind-ktn.at
E-Mail: office@rettet-das-kind-ktn.at

3.5.9 Tirol

Kinderschutzzentrum Innsbruck
6020 Innsbruck, Museumstraße 11
Telefon: +43 512 583 757
Web: www.kinderschutz-tirol.at
E-Mail: innsbruck@kinderschutz-tirol.at

Rettet das Kind Tirol
6020 Innsbruck, Krippengasse 4
Telefon: +43 512 20 24 13
Web: www.rettet-das-kind-tirol.at
E-Mail: office@rettet-das-kind-tirol.at

Gewaltschutzzentrum Tirol
6020 Innsbruck, Maria-Theresien-Straße 42a
Telefon: +43 512 57 13 13
Web: www.gewaltschutzzentrum-tirol.at
E-Mail: office@gewaltschutzzentrum-tirol.at

KIZ – Kriseninterventionszentrum für Kinder und Jugendliche
6020 Innsbruck, Pradlerstraße 75
Telefon: +43 512 58 00 59
Web: www.kiz-tirol.at
E-Mail: info@kiz-tirol.at

Mannsbilder – Männerberatung Tirol
6020 Innsbruck, Anichstraße 11
Telefon: +43 512 57 66 44
Web: www.mannsbilder.at
E-Mail: beratung@mannsbilder.at

3.5.10 Vorarlberg

Kinder- und Jugendanwaltschaft Vorarlberg
6800 Feldkirch, Schießstätte 12
Telefon: +43 5522 84 900
Web: www.vorarlberg.kija.at
E-Mail: kija@vorarlberg.at

IFS – Institut für Soziale Dienste
Kinderschutz
6900 Bregenz, St. Anna-Straße 2
Telefon: +43 5175 55 05
Web: www.ifs.at
E-Mail: kinderschutz@ifs.at

Beratungsstelle des Ehe- und Familienzentrums
6800 Feldkirch, Herrengasse 4
Telefon: +43 5522 74 139
Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at
E-Mail: beratungsstellen-efz@kath-kirche-vorarlberg.at

Rettet das Kind Vorarlberg
6800 Feldkirch, Mutterstraße 9
Telefon: +43 664 917 14 18
Web: www.rettet-das-kind-vbg.at
E-Mail: info@rettet-das-kind-vbg.at

